

HANDBOEK BEBORDING

OP WEG IN ONZE GEBIEDEN

VERSIE 3 / DECEMBER 2022

Natuurmonumenten

WELKOM

Dit is het Handboek Bebording. Het wijst je de weg naar alle aspecten van bebording in onze gebieden.

Ben je op zoek naar bebording voor OERRR? Klik dan [hier](#) .

Waar kun je terecht met vragen?

Voor alle bebordingsvragen, bijvoorbeeld over inkoop, technische specificaties, huisstijl, vormgeving, terreinregels, plaatsing en maatwerk
huisstijl@natuurmonumenten.nl

Voor informatie over bestellingen en leveringen
verkoop@brimos.nl

Let op! Dit is de derde versie van het Handboek Bebording.

Ons merk en huisstijl zijn altijd in beweging; dat kan ook invloed hebben op onze bebording. Ook zal de handleiding naar aanleiding van vragen en suggesties uit de praktijk periodiek geüpdated worden. Zorg er dus voor dat je altijd met de laatste versie werkt.

Op Kiek vind je een samenvatting van alle afspraken en veelgestelde vragen.

INHOUD

UITGANGSPUNTEN

KIEZEN BORDEN

BESTELLEN BORDEN

PLAATSEN BORDEN

BIJLAGEN

Stappen vooraf

Voordat je gaat nadenken over de juiste bebording, heb je al een paar stappen gezet om het gebied in kaart te brengen:

1. **Zoneringsplan:** wat zijn de verschillende zones binnen het gebied. Zie [Handleiding Recreatiezonering](#)
2. **Inrichting Entree:** maak een inrichtingsplan voor de gebiedsentree. Zie [Handleiding Entrees](#)

Als je hebt nagedacht over de optimale inrichting van het gebied, kun je met behulp van dit handboek bepalen welke bebording nodig is.

Hoe gebruik ik dit handboek?

Als je de zonering en inrichting van het gebied in kaart hebt gebracht (zie [Stappen vooraf](#)) kun je aan de slag met het [Bebordingsplan](#). Daarin geef je precies aan waar welk bord nodig is.

Als je weet welke borden je nodig hebt, bepaal je hoe de borden eruit moeten zien. In het [Overzicht bebording](#) kun je het bord van je keuze aanklikken. De checklists per bordsoort helpen je om de juiste variant te kiezen en je bestelling voor te bereiden.

In het deel [Bestellen borden](#) lees je hoe de bestelmodule van onze leverancier Brimos werkt. De uitgangspunten en instructies voor de juiste plaatsing van borden lees je in het deel [Plaatsen borden](#).

Bestelmodule

Als je dit handboek hebt doorgenomen, kun je de juiste borden bestellen in de bestelmodule van onze vaste leverancier Brimos: brimos.nl/product-categorie/natuurmonumenten/. Voor het plaatsen van een bestelling heb je inloggegevens nodig. Deze kun je aanvragen bij Facilitaire Zaken.

Via de bestelmodule kun je alle standaardborden van Natuurmonumenten bestellen. Voor maatwerkborden neem je eerst contact op met de collega's van Huisstijl via huisstijl@natuurmonumenten.nl.

We streven naar positieve communicatie en precies het juiste aantal borden in onze gebieden. De zonering en inrichting van natuurgebieden en entrees zijn bepalend; bebording is slechts ondersteunend.

Waarom plaats je een bord?

Optimale bebording in een gebied draagt bij aan een positieve beleving van de bezoeker: het juiste bord op de juiste plaats, niet meer borden dan nodig, heldere aanwijzingen en interessante weetjes.

Bedenk altijd eerst of het echt nodig is om een bord te plaatsen. Vaak is de inrichting niet goed en is de aanpak daarvan een betere oplossing: bijvoorbeeld het aantal toegangen beperken of voor een andere ontsluiting kiezen.

Redenen om borden te plaatsen:

- Ondersteuning van recreatieve zonering.
- Juridisch: handhaving van de rechten van de natuur, Natuurmonumenten en andere recreanten.
- Service voor bezoekers.
- Promotie: het merk Natuurmonumenten koppelen aan de bijzondere natuur- of cultuurbeleving.

Waar plaats ik welk bord?

Bebordingplan

Voordat je borden gaat bestellen, breng je overzichtelijk in kaart welk bord je waar nodig hebt. Dit doe je met een bebordingsplan. Daarbij nemen we de recreant als uitgangspunt. Bekijk het gebied door de ogen van de bezoeker die er voor de eerst keer komt. Vraag eventueel iemand die het gebied niet kent, om mee te kijken. Klik hier voor meer informatie over het maken van een goed [bebordingsplan](#).

Functie en situatie

Je hebt vier verschillende soorten borden:

- Identificatieborden geven aan of een bezoeker op de juiste plek is aangekomen.
Voorbeelden: entreeborden, terreinborden, gevelsigning.
- Verwijsborden geven de richting aan naar bestemmingen en bezoekdoelen.
Voorbeelden: richtingborden, handwijzers, routeplaatjes.
- Informatieborden geven de bezoekers informatie over het gebied en sturen gedrag.
Voorbeelden: informatiemeubels, mededelingenborden.

Focusgebieden versus Basisgebieden

De inzet van gelimiteerde menskracht en budget heeft in **Focusgebieden** (Meest bezochte gebieden) voor Natuurmonumenten de meeste impact als het gaat om het leren kennen van bezoekers en verzilvering. In deze gebieden ligt de focus bij het uitwerken van recreatief aanbod, publieksontvangst en communicatie.

Alle overige Natuurmonumenten-gebieden zijn Basisgebieden. In de definitie **Basisgebieden** wordt aangegeven hoe het recreatief aanbod en de publiekontvangst in deze gebieden eruit ziet. Ook voor bebording zijn afspraken vastgesteld waarbij minimale gastvrijheid en zichtbaarheid van Natuurmonumenten is gegarandeerd.

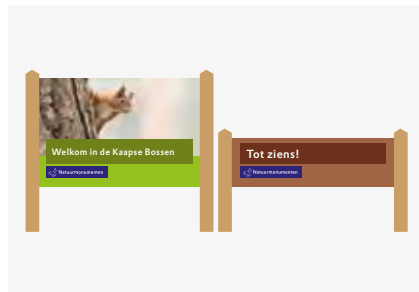
Check bij vervanging van oude inrichting de definitie goed. Bij nieuwe projecten in Basisgebieden is het belangrijk in de voorbereidingsfase aan verwachtingsmanagement te doen richting partners en financiers.

KIEZEN BORDEN

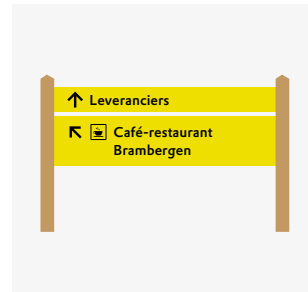

KIEZEN BORDEN

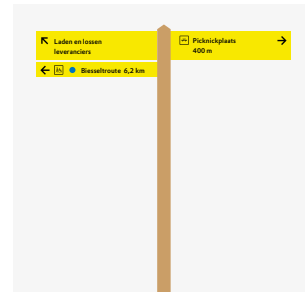
OVERZICHT BORDEN

Entreeborden

Richtingborden

Handwijzers

Terreinborden

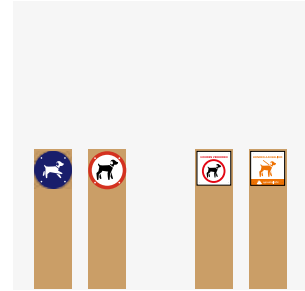
Mededelingenborden

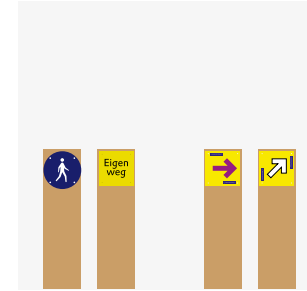
Informatiemeubels

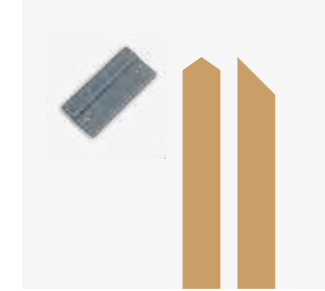
Grazersborden

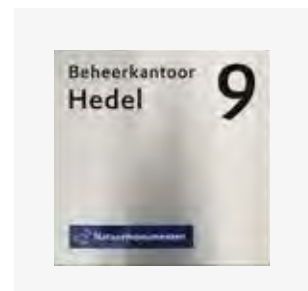
Hondenzonering

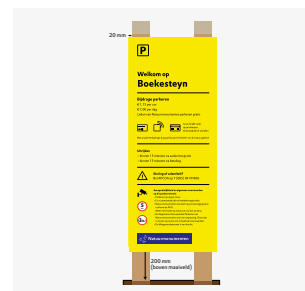
Routeplaatjes

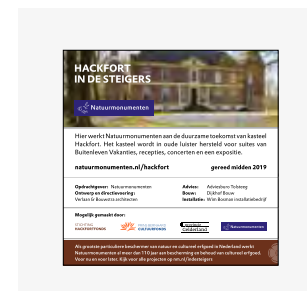
Toebehoren

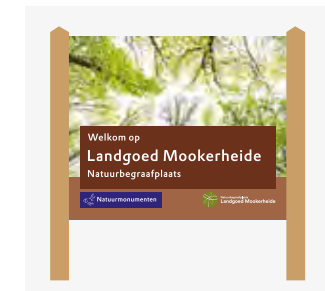
Gevelsigning

Betaald parkeren

Bouwborden

Natuurbegraaven

ENTREEBORDEN

GROOT

KLEIN

Bruine kleur
voor cultuur-
monumenten

Met het entreebord heten we bezoekers welkom in ons natuurgebied. Ze weten dat ze op hun bestemming zijn. Het bord staat bij de ingang van Focusgebieden en drukke Basisgebieden en is zichtbaar vanaf de weg. Kies bij voorkeur voor het Entreebord groot: de foto maakt het bord aantrekkelijk.

CHECKLIST

A 1,2 OF 3 TEKSTREGELS

- Kies op basis van tekstlengte voor 1,2 of 3 regels. Bij 2 of 3 regels kies je voor een bord met kleine boven- en/of ondertitel.
- **Ingangzijde:** Welkom in/bij/op + gebiedsnaam
- **Uitgangzijde:** Tot ziens!

B ENKEL- OF DUBBELZIJDIG BEDRUKT

- **Enkelzijdig:** als slechts één zijde zichtbaar is en/of als je inkomend en uitgaand verkeer bewust gescheiden houdt.
- **Dubbelzijdig:** als beide zijden zichtbaar zijn (bv ingang langs openbare weg) en/of bij een gecombineerde in/uitgang.
- **Dubbelzijdig 2 voorkanten:** als het bord dwars op de weg geplaatst moet worden, gebruik dan twee voorkanten.

C KIES UIT 2 FORMATEN

Het formaat wordt bepaald door de maximumsnelheid van langskomend verkeer: 30, 50 of 80 km/uur.

D FOTO KIEZEN

- **Algemeen:** een goede foto is erg belangrijk. Kies liefst voor een spannende detailfoto, passend bij het gebied en de vaste groene kleur. Bekijk ook externe beeldbanken.
- **Cultuurmonumenten:** kies voor een combi van natuur en cultuur, passend bij de bruine kleur.
- De foto's op beide zijden zijn verschillend.

E BESTAND OPMAKEN EN PRODUCEREN

- Een Entreebord groot is zo beeldbepalend dat deze moet worden opgemaakt door een vormgever.

★ Dual branding mogelijk. Klik [hier](#) voor meer info.

Entreebord groot

Algemene natuurgebieden

Voorzijde 'Welkom' en achterzijde 'Tot ziens!'

Entreebord groot

Cultuurmonumenten-gebieden

Voorzijde 'Welkom' en achterzijde 'Tot ziens!'

Beschikbare varianten en afmetingen

Groot 1-regelig

30 km 1400 x 930 mm
50 km 1800 x 1200 mm (standaard)
80 km 2400 x 1600 mm

Groot 2-regelig

30 km 1400 x 1050 mm
50 km 1800 x 1350 mm (standaard)
80 km 2400 x 1800 mm

Groot 3-regelig

30 km 1400 x 1170 mm
50 km 1800 x 1500 mm (standaard)
80 km 2400 x 2000 mm

ENTREEBORDEN

GROOT

KLEIN

Met een entreebord heten we bezoekers welkom in ons natuurgebied. Het bord staat bij de kleine entree van een Focusgebied en is zichtbaar vanaf de weg. Het Entreebord klein, met alleen tekst, volstaat bij een kleine publieks-entree.

CHECKLIST

A KIES VOOR BOVENTITEL

In principe kies je voor een bord met boventitel: deze is bedoeld voor de tekst: 'Welkom in/bij/op'.

B 1,2 OF 3 TEKSTREGELS

- Kies op basis van tekstlengte voor 1,2 of 3 regels. Bij 2 of 3 regels kies je voor een bord met kleine boven- en/of ondertitel.
- **Ingangzijde:** Welkom in/bij/op+ gebiedsnaam
- **Uitgangzijde:** Tot ziens!

D ENKEL- OF DUBBELZIJDIG BEDRUKT

- **Enkelzijdig:** als slechts één zijde zichtbaar is en/of als je inkomend en uitgaand verkeer bewust gescheiden houdt.
- **Dubbelzijdig:** als beide zijden zichtbaar zijn (bv ingang langs openbare weg) en/of bij een gecombineerde in/uitgang.

D KIES UIT 3 FORMATEN

Het formaat wordt bepaald door de maximumsnelheid van langskomend verkeer: 30, 50 of 80 km/uur.

★ Dual branding mogelijk. Klik [hier](#) voor meer info.

Bruine kleur
voor cultuur-
monumenten

Entreebord klein

Algemene natuurgebieden

Voorzijde 'Welkom'

Entreebord klein

Cultuurmonumenten-gebieden

Achterzijde 'Tot ziens!'

Beschikbare varianten en afmetingen

Klein 1-regelig

30 km 1400 x 420 mm
50 km 1800 x 540 mm (standaard)
80 km 2400 x 720 mm

Klein 2-regelig

30 km 1400 x 540 mm
50 km 1800 x 695 mm (standaard)
80 km 2400 x 925 mm

Klein 3-regelig

30 km 1400 x 655 mm
50 km 1800 x 840 mm (standaard)
80 km 2400 x 1120 mm

Met een richtingbord wijzen we bezoekers op ons eigen terrein de weg. Bijvoorbeeld naar de parkeerplaats, een informatiepunt of bezoekerscentrum. Richtingborden zijn bestemd voor locaties waar automobilisten en fietsers langskomen.

CHECKLIST

A RICHTINGBORD

Een of meer richtingborden worden geplaatst in een portaal van houten palen.

B 1- OF 2-REGELIG

Bepaal de tekst op het bord. Afhankelijk van de tekstlengte kies je voor een 1- of 2-regelig bord.

C KIES PIJL EN PICTOGRAM

- Je kunt kiezen uit 5 verschillende pijlen.
- Pijlen en pictogrammen staan altijd links op het bord. Rechtdoorgaande bestemmingen bovenaan. Daaronder de bestemmingen naar rechts en naar links.
- Op een 1- of 2-regelig bord kun je daarnaast nog twee pictogrammen plaatsen.

D BEPAAL HET FORMAAT

Het formaat wordt bepaald door de snelheid van het langsrijdende verkeer (tot 20, 30, 50 km/uur) en de ruimte die beschikbaar is.

E ENKEL- OF DUBBELZIJDIG BORD

Als je een dubbelzijdig bord wilt plaatsen, kun je kiezen voor een gelijke of verschillende opdruk aan weerszijden. Let dan wel op de richting van het pijltje.

F 1 BORD OF COMBINATIE VAN BORDEN

- Iedere bestemming staat op een eigen paneel.
- Richtingborden worden niet gecombineerd met entreeborden.

★ **Buiten gebieden van Natuurmonumenten gebruiken we RVV of toeristische verwijsborden (bruin met witte letters).**

Richtingbord

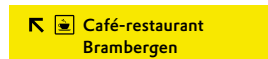
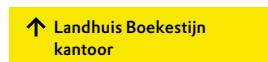
Beschikbare varianten

Zonder, met 1 pictogrammen of met 2 pictogrammen

1-regelig

2-regelig

Beschikbare afmetingen

1-regelig

<20 km	900 x 100 mm
30-50 km	1400 x 150 mm
>50 km	1800 x 200 mm

2-regelig

<20 km	900 x 200 mm
30-50 km	1400 x 280 mm
>50 km	1800 x 370 mm

Pijlen - toegestaan

Pijlen - vervallen

RICHTINGBORDEN

RICHTINGBORD

INSTRUCTIEBORD

Soms is het belangrijk om bezoekers te voorzien van extra instructie of informatie. Dit wordt door middel van een extra tekst toegevoegd aan het richtingbord.

CHECKLIST

A INSTRUCTIEBORD

Een richtingbord kan worden voorzien van extra instructie of informatie. Een instructiebord staat nooit op zichzelf.

B 1-REGELIG OF 2-REGELIG

Bepaal de tekst op het bord. Afhankelijk van de tekstlengte en informatie kies je voor een 1- of 2-regelig bord.

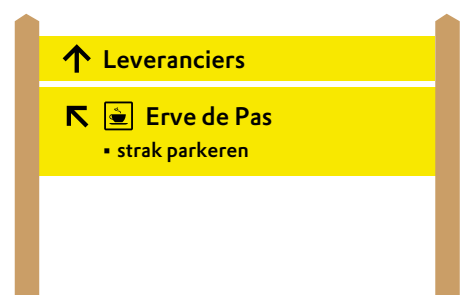
C BEPAAL HET FORMAAT

Het formaat wordt bepaald door het richtingbord.

D BESTAND OPMAKEN EN PRODUCEREN

Een richtingbord met instructie of toevoeging is maatwerk moet worden opgemaakt door een vormgever (van onze voorkeursleverancier).

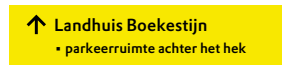
Instructiebord groot

Beschikbare varianten

Zonder, met 1 pictogram of met 2 pictogrammen

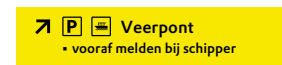
Zonder pictogram

Met 1 pictogram

Met 2 pictogrammen

Beschikbare afmetingen

1-regelig

<20 km	900 x 100 mm
30-50 km	1400 x 150 mm
>50 km	1800 x 200 mm

2-regelig

<20 km	900 x 200 mm
30-50 km	1400 x 280 mm
>0 km	1800 x 370 mm

De handwijzer is een hoge paal met verwijsborden voor niet-gemotoriseerd verkeer, zoals voetgangers en fietsers. De panelen wijzen bijvoorbeeld naar de parkeerplaats, het bezoekerscentrum of een uitzichtpunt. Ze staan in een Natuurmonumenten-gebied.

CHECKLIST

A 1-REGELIG OF 2-REGELIG

Bepaal de tekst op het paneel. Afhankelijk van de tekstlengte kies je voor een 1- of 2-regelig bord.

B KIES PIJL EN PICTOGRAM

- Je kunt kiezen uit 4 verschillende pijlen. Voor een rechtdoorgaande bestemming, wordt nooit 'omhoog-wijzende' pijl gebruikt. Plaats het paneel zo dat de gewenste richting wordt aangewezen.
- Vóór de tekst kun je 1 of 2 pictogrammen plaatsen.
- De pijl zit altijd aan de buitenkant van het bord.

C DUBBELZIJDIG BORD

Handwijzers worden altijd dubbelzijdig geleverd met op beide zijdes dezelfde tekst.

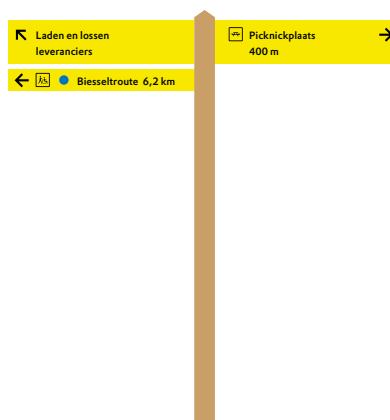
D 1 - OF GECOMBINEERDE HANDWIJZERS

Een paneel heeft maximaal 2 regels. Als je meer informatie kwijt wilt, of naar verschillende richtingen wilt verwijzen, bestel je meer panelen.

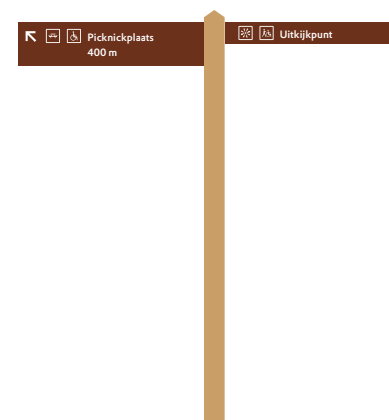
E KIES DE PAAL

De paal voor de handwijzer moet je apart bestellen. Voor handwijzers kies je altijd een paal van 100 x 100 mm met een diamantkop. Let op dat het onderste bord van de handwijzer 220 cm boven het maaiveld uitkomt. Maak een schets van het bord met de meeste panelen voor je palen bestelt.

Handwijzer
Algemene natuurgebieden

Handwijzer
Cultuurmonumenten-gebieden

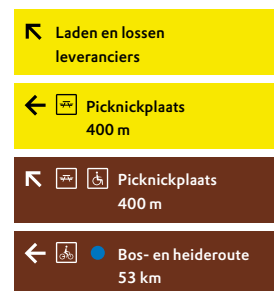
Beschikbare varianten

Zonder, met 1 pictogrammen of met 2 pictogrammen

1-regelig

2-regelig

Pijlen - toegestaan

Beschikbare afmetingen

1-regelig
850 x 100 mm

2-regelig
850 x 200 mm

Een terreinbord wordt geplaatst bij alle ingangen van onze gebieden. Ze geven de toegangsvoorwaarden weer en zorgen voor herkenbaarheid van Natuurmonumenten als beheerder. Op basis van deze terreinborden kan er worden gehandhaafd.

WELKE SOORTEN ZIJN ER?

Er zijn twee soorten terreinborden:

- toegankelijke gebieden (Terreinbord open)
- niet-toegankelijke gebieden (Terreinbord gesloten).

CHECKLIST

A BEPAAL HET FORMAAT

De keuze van het formaat hangt af van de hoeveelheid tekst. Kies de verhoogde versie bij een lange titel in combinatie met veel toegangsvoorwaarden.

B BEPAAL TITEL: 1-REGELIG, 2-REGELIG OF 3-REGELIG

Bepaal de tekst van de titel op het bord. Afhankelijk van de tekstlengte kies je voor een 1-, 2- of 3-regelige tekst.

C ONDERTITEL

Bij een toevoeging op de naam, bv 'parkeerterrein'.

D TOEGANGSVORWAARDEN

De toegangsvoorwaarden hebben een vaste formulering en vaste volgorde. Via de bestelmodule van Brimos vind je de totale lijst.

E JURIDISCHE BASIS

Overigens verboden toegang
Artikel 461 Wetboek van Strafrecht

Terreinbord open

Titel 1-regelig met en zonder ondertitel

Titel 2-regelig met en zonder ondertitel

Zonebord (terrein zoals aanlegsteiger of parkeerplaats die buiten terreinborden vallen of waar regels extra benadrukt moeten worden)

Beschikbare afmetingen

Standaard
500 x 250 mm

Verhoogd
500 x 325 mm

Een terreinbord wordt geplaatst bij alle ingangen van onze gebieden. Bij niet-toegankelijke gebieden of niet-toegankelijke ingangen (bijvoorbeeld voor beheer) plaats je een Terreinbord gesloten. Op basis van deze terreinborden kan er worden gehandhaafd.

CHECKLIST

A BALK OF GEEN BALK

Kies voor tekst 'Geen toegang' in rode balk of niet.

B BEPAAL TITEL: 1-REGELIG, 2-REGELIG OF 3-REGELIG

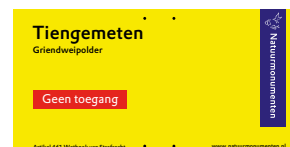
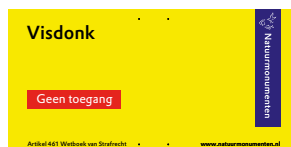
Bepaal de tekst van de titel op het bord. Afhankelijk van de tekstlengte kies je voor een 1-, 2- of 3-regelige tekst.

C JURIDISCHE BASIS

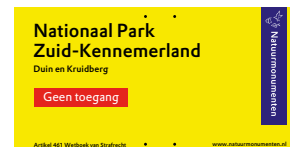
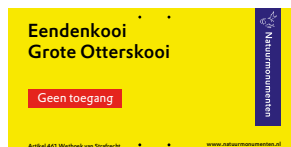
Artikel 461 Wetboek van Strafrecht

Terreinbord gesloten

Titel 1-regelig met en zonder ondertitel

Titel 2-regelig met en zonder ondertitel

Beschikbare afmeting

Standaard
500 x 250 mm

Met een mededelingenbord worden extra toegangs- en gedragsregels binnen in het gebied aangegeven. Er zijn mededelingeborden met vaste teksten (in twee afmetingen) en borden waarvan je de tekst zelf kunt bepalen.

CHECKLIST

A KIES UIT 2 FORMATEN

- **Groot:** bevestiging op een paal (zoals een terreinbord). Deze worden ingezet om de mededeling extra te benadrukken.
- **Klein:** voor bevestiging op een hek (let op positie van de boorgaten op de hoeken).

B KIES DE TEKST

Standaardborden vindt je in de bestelmodule. Wensen voor maatwerk kun je aangeven bij huisstijl@natuurmonumenten.nl.

Mededelingenbord groot of klein (vaste tekst)

Groot
'Toegang uitsluitend voor beheer'

Klein
'Doodlopende weg'

Eigen weg	Inrit vrijlaten voor hulpdiensten	Inrit vrijlaten voor beheer	Aanmeren niet toegestaan	Vissen niet toegestaan	Doodlopende weg	Niet betreden
Hellingen en forten niet beklimmen	Wildrooster!	Hek sluiten!	Schrikdraad!	Toegang uitsluitend voor bevoegden	Toegang uitsluitend voor beheer	
Eigen weg	Rustgebied voor dieren	Rustgebied	Vogelbroedgebied	Vogelbroed- en rustgebied	Rust- en broedgebied	Vogelreservaat
Kwetsbaar natuurgebied	Wildwissel	Veepad	Gevaarlijk terrein	Werkterrein	Privéterrein	

Beschikbare afmetingen

Groot
500 x 250 mm

Klein
250 x 125 mm

Met een mededelingenbord worden extra toegangs- en gedragsregels in het gebied aangegeven. Er zijn mededelingenborden met vaste teksten (in twee afmetingen) en borden waarvan je de tekst zelf kunt bepalen.

CHECKLIST

A BEPAAL HET FORMAAT

Kies waar mogelijk het grootste formaat, dat is het meest duidelijk.

B BEPAAL DE TEKST

Houd de tekst kort en duidelijk.

C KIES PICTOGRAM

Je kunt hier ook om kiezen om het pictogram weg te laten.

- ★ Voor gebouwen gebruiken we andere bordjes. Zie [Gevelsigning](#).
- ★ Natuurmonumenten heeft een eigen reeks pictogrammen [↗](#).

Mededelingenbord vrij invoerbaar

Standaard
3-regelig zonder pictogram

Standaard
2-regelig met 1 pictogram

Klein
3-regelig zonder pictogram

Klein
2-regelig met 1 pictogram

Beschikbare afmetingen

Standaard
500 x 250 mm

Klein
250 x 125 mm

Als mensen eenmaal op de juiste plek zijn, hebben ze behoefte aan verdiepende informatie over onder andere hoogtepunten van het gebied en routes die er zijn. Voor de informatiemeubels met een i kun je ook een c lezen, voor cultuurhistorie. Het verschil zit in de opmaak, niet in het meubel.

WELKE SOORTEN ZIJN ER?

i-SOG

Informatiemeubel Staande Ombouw Groot: Voor plaatsing van een welkomstbord met kaart en hoogtepunten van het gebied.

i-SOK

Informatiemeubel Staande Ombouw Klein: Voor plaatsing van een A3-bord met hoogtepunten van het gebied in rustige gebieden en bij kleine ingangen.

i-LOG

Informatiemeubel Liggende Ombouw Groot: Voor plaatsing van een bord met verdiepende natuurinfo.

i-LOK

Informatiemeubel Liggende Ombouw Klein: Voor plaatsing van een bord met een aansprekende foto en natuurweetje.

IKA3

Informatiekast A3-formaat: Voor tijdelijke informatie over wegafsluitingen, werk in uitvoering, waarschuwingen of oproepen.

i-BANK

Element koppelbaar aan informatiemeubels of losstaand in de buurt van de informatiemeubels. Deze bank staat nooit op zichzelf in het gebied.

- ★ Een combinatie van meubels (aan elkaar plaatsen) is mogelijk.
- ★ Lees meer over informatiepanelen in de [Handleiding Informatiepanelen](#).
- ★ Dual branding mogelijk. Klik [hier](#) voor meer info.

Overzicht informatiemeubels

i-SOG Staande Ombouw Groot

i-SOK Staande Ombouw Klein

i-BANK

i-LOG Liggende Ombouw Groot

i-LOK Liggende Ombouw Klein

IKA3 informatiekast A3

Het 'Informatiemeubel Staande Ombouw Groot' is een welkomst- en oriëntatiepaneel. Als mensen aankomen bij de entree van een gebied, hebben ze vragen als 'waar bevind ik me op de kaart?' en 'wat kan ik hier doen?'. Een i-SOG geeft de bezoeker een snel overzicht door middel van een kaart, praktische tips, korte gebiedsinformatie met de hoogtepunten van het gebied.

CHECKLIST

Je kunt kiezen hoe je het binnenframe invult. Voor zowel de voor- als de achterzijde zijn er drie verschillende opties:

A KIES DE OMBOUW

Sublimaatplaat: Een i-SOG heeft minimaal een sublimaatplaat. Deze sublimaatplaat wordt bedrukt met natuurinformatie. De opmaak van de sublimaatplaat is niet bij de prijs inbegrepen (zie [Sublimaatplaten](#)). Het opgemaakte bestand kun je uploaden (zie [Bestellen bordes](#)). Voor de achterkant kun je eventueel ook een bedrukte sublimaatplaat bestellen.

Blanco paneel: Je kunt voor de achterkant ook kiezen voor een onbedrukt paneel (Natuurmonumenten-blauw).

Vitrinekast: Of je kiest voor de achterkant voor een magnetische vitrinekast voor het drooghouden van wisselende informatie (op papier). Je kunt een vitrine ook los bestellen om aan een wand te bevestigen.

B MET OF ZONDER BANK

Als er geen andere zitmogelijkheden in de buurt van het informatiemeubel zijn, plaats er dan een bankje bij. Dit is extra klantvriendelijk, zeker voor bezoekers die wat slechter ter been zijn (zie [Natuur voor iedereen](#)).

★ **De constructie heeft een vaste maat en de onderdelen zijn niet los te bestellen, met uitzondering van de sublimaatplaat.**

i-SOG Staande Ombouw Groot

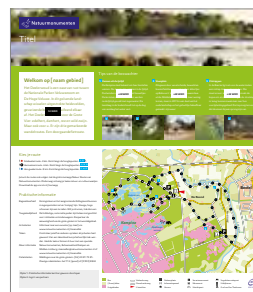

Voorbeeld dubbelzijdige i-SOG:
voor: sublimaatplaat + achter: vitrinekast

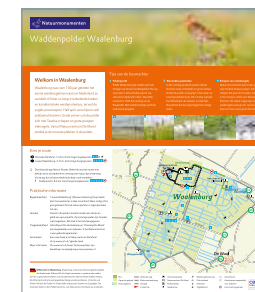

Voorbeeld i-BANK gekoppeld aan i-SOG

Beschikbare sjablonen voor sublimaatplaten

Sjabloon met drie hoogtepunten

Sjabloon met zes hoogtepunten

Afmeting

Zichtmaat: 892 x 1011 mm
Vormgeving: 897 x 1016 mm

Het 'Informatiemeubel Staande Ombouw Klein' is een klein welkomst- en orientatiepaneel. Het is bestemd voor entrees van Basisgebieden en voor kleine ingangen van grote gebieden. Een i-SOK geeft de bezoeker een snel overzicht door middel van een kaart, korte gebiedsinformatie met de hoogtepunten van het gebied.

CHECKLIST

A MET OF ZONDER SUBLIMAATPLAAT

- Een i-SOK heeft 1 sublimaatplaat.
- De opmaak van de sublimaatplaat is niet bij de prijs inbegrepen (zie [Sublimaatplaten](#)).
- Het opgemaakte bestand kun je uploaden (zie [Bestellen borden](#)).

B VASTE MAAT

Het i-SOK meubel bestaat uit 1 houten paal (met diamantkop) waarop een stalen frame is gemonteerd. De constructie heeft een vaste maat en de onderdelen zijn niet los te bestellen met uitzondering van de sublimaatplaat.

C KLEINE VARIANT I-SOG

Een i-SOK is een beperkte variant van het grote welkomstpaneel. Als er in het gebied een route is uitgezet, gebruik je altijd de i-SOK met kaart. Anders een van de andere opties.

i-SOK Staande Ombouw Klein
Algemene natuurgebieden

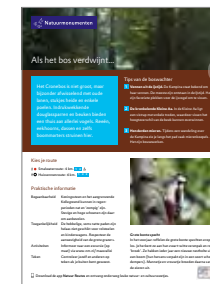
c-SOK Staande Ombouw Klein
Cultuurmonumenten-gebied

Beschikbare sjablonen voor sublimaatplaten

2-kolommen
praktische info + kaart

2-kolommen
praktische info + tekstblok

Afmeting

Zichtmaat: 330 x 451 mm
Vormgeving: 335 x 456 mm

Het 'Informatiemeubel Liggende Ombouw Groot' geeft verdiepende informatie en leuke weetjes over de natuur. Dit meubel staat in het gebied bij een bezoekdoel of bijzondere plek.

CHECKLIST

A MET OF ZONDER SUBLIMAATPLAAT

- Een i-LOG heeft 1 sublimaatplaat. Deze sublimaatplaat wordt bedrukt met natuurinformatie (tekst en beeld).
- De opmaak van de sublimaatplaat is niet bij de prijs inbegrepen (zie [Sublimaatplaten](#)).
- Het opgemaakte bestand kun je uploaden (zie [Bestellen borden](#)).

B VASTE MAAT

Het i-LOG meubel is opgebouwd uit 2 houten palen en een stalen frame die gemonteerd is onder een hoek van 45 graden. De constructie heeft een vaste maat en de onderdelen zijn niet los te bestellen met uitzondering van de sublimaatplaat.

C MET OF ZONDER BANK

Als er geen andere zitmogelijkheden in de buurt van het informatiemeubel zijn plaats er dan een bankje bij. Dit is extra klantvriendelijk, zeker voor bezoekers die wat slechter ter been zijn (zie [Natuur voor iedereen](#)).

- ★ Kijk voor sjablonen van i-LOG met vogel- of fotopanel op Kiek.
- ★ Mocht er fysiek geen ruimte zijn, bijvoorbeeld in een vogelkijkhut, dan kan de i-LOG ook blind aan de wand worden bevestigd op een onderplaat. Bestelling van trespas bij voorkeursleverancier [Konnex](#).

i-LOG Liggende Ombouw Groot

i-Bank gekoppeld aan i-LOG
(voorbeeld haaks op elkaar)

Voorbeelden van beschikbare sjablonen voor sublimaatplaten

Sjabloon met 8 weetjes

Sjabloon met 6 weetjes

Afmeting

Zichtmaat: 1205 x 555 mm
Vormgeving: 1210 x 560

Het 'Informatiemeubel Liggende Ombouw Klein' geeft korte informatie over een bezienswaardigheid in het gebied.

CHECKLIST

A MET OF ZONDER SUBLIMAATPLAAT

- Een i-LOK heeft 1 sublimaatplaat.
- De opmaak van de sublimaatplaat is niet bij de prijs inbegrepen (zie [Sublimaatplaten](#)).
- Het opgemaakte bestand kun je uploaden (zie [Bestellen borden](#)).

B VASTE MAAT

Het i-LOK meubel bestaat uit 1 houten paal (met diamantkop) waarop een stalen frame is gemonteerd onder een hoek van 45 graden. De constructie heeft een vaste maat en de onderdelen zijn niet los te bestellen met uitzondering van de sublimaatplaat.

C FOTO

Voor een i-LOK of c-LOK is de tekst zeer kort en de foto het allerbelangrijkste. Kies die zorgvuldig uit en zorg voor een perspectief dat iets toevoegt aan de beleving op die plek, bijvoorbeeld een detail, historische foto, ander seizoen of interieur.

i-LOK Liggende Ombouw Klein
Algemene natuurgebieden

c-LOK Liggende Ombouw Klein
Cultuurmonumenten-gebied

Beschikbare sjablonen voor sublimaatplaten

Sublimaatplaat algemeen

Sublimaatplaat cultuurmonumenten

Afmeting

Zichtmaat: 330 x 451 mm

Vormgeving: 335 x 456 mm

De IKA3 informatiekast wordt gebruikt voor tijdelijke actuele informatie zoals waarnemingen, activiteiten of werkzaamheden.

CHECKLIST

A BEVESTIGING

- Recht tegen paal of muur.

B WEL OF GEEN SUBLIMAATPLAAT

- De opmaak van de sublimaatplaat is niet bij de prijs inbegrepen (zie [Sublimaatplaten](#)).
- Het opgemaakte bestand kun je uploaden (zie [Bestellen borden](#)).

C WEL OF GEEN OPVULPLAAT

Met een opvulplaat is de IKA3 geschikt om informatie op dun materiaal (bv papier) in het kastje te klemmen.

D VASTE MAAT

De IKA3 is een aluminium informatiekast, standaard geleverd met een voorplaat. De kast kan geopend worden en heeft een vaste maat (ongeveer A3). Losse onderdelen zijn niet via de site te bestellen.

E DOCUFILLER

De sjablonen voor de IKA3 zijn in Docufiller beschikbaar. Laat de informatie lamineren of printen op forex of dibont als tijdelijk wat langer duurt.

F APART BESTELLEN

Voor IKA3 kies je altijd de paal met een schuine kop. Paal en toebehoren bestel je apart.

- ★ Haal de IKA3 en bijbehorende paal weg als de informatie niet meer relevant is of wissel de informatie.
- ★ Gebruik alleen een rood kader als er direct gevaar is voor de natuur of voor bezoekers.

IKA3
Bestiging tegen paal of muur

Toebehoren voor IKA3 informatiekast

opvulplaat informatiekast

Inbussleutel

Beschikbare sjablonen voor sublimaatplaten

sjabloon 1-kolom

2-kolommen + onderaan een foto

2-kolommen + één foto per kolom

3-kolommen + één foto per kolom

Afmeting

Zichtmaat: 336 x 456 mm
Vormgeving: 341 x 461 mm

De i-Bank is een bankelement dat gekoppeld kan worden aan een informatiemeubel. De i-Bank kan ook los geplaatst worden. Door plaatsing van een i-Bank wordt de plek aantrekkelijker en gastvrijer. Bezoekers kunnen er even wachten of oriënteren.

CHECKLIST

A BESTELLEN AANTAL PALEN

Afhankelijk van de uitgangssituatie bestel je het aantal palen voor een i-Bank:

- met 2 palen: als je de bank los wilt plaatsen.
- met 1 paal: als je de bank koppelt aan de paal van een i-SOG of i-LOG.
- zonder palen: als je de bank bevestigt tussen 2 informatiemeubels.

B VASTE MAAT

De i-Bank bestaat uit een stalen frame en een geschuurde eikenhouten zitting. Het bank-element wordt bevestigd tussen twee houten palen.

- ★ Een losse i-Bank zet je altijd in de entree bij het informatiemeubel. Voor de rest van het gebied kies je één andere soort bank.

i-Bank los geplaatst

i-Bank gekoppeld aan i-SOG
(voorbeeld haaks op elkaar)

i-Bank gekoppeld aan i-LOG
(voorbeeld haaks op elkaar)

Een sublimaatplaat is een informatiepaneel van aluminium (1,5 cm dik) dat wordt geplaatst in een informatiemeubel. Bij sublimeren komt de afbeelding duurzaam op de plaat door het inbrengen van pigmenten in een speciale poedercoatl laag.

WELKE SOORTEN ZIJN ER?

Als je een nieuw informatiemeubel aanschaft, kun je de bijbehorende sublimaatplaat meteen mee bestellen. Je kunt ze ook los bestellen. Je kunt kiezen uit een sublimaatplaat voor een:

- i-SOG informatiemeubel
- i-SOK informatiemeubel
- i-LOG informatiemeubel
- i-LOK informatiemeubel
- IKA3 informatiekast

OPMAAK

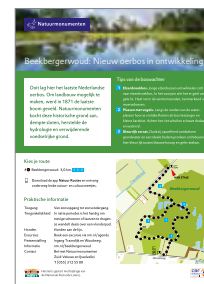
- De opmaak van de sublimatieplaat is niet bij de prijs inbegrepen. Hiervoor schakel je een vormgever in van onze vaste voorkeursleveranciers (zie hiervoor Kiek).
- Voor informatiepanelen in cultuurmonumenten-gebieden gebruik je de steunkleuren blauw en bruin. Zie richtlijnen en sjablonen in het [Merkhandboek](#) en in de [Handleiding Informatiepanelen](#) en in de [Handleiding Informatiepanelen](#).
- Het opgemaakte bestand kun je uploaden (zie [Bestellen borden](#)).

- ★ Je kunt geen sublimaatplaat meer bestellen voor oude frames. Als je informatie wilt vernieuwen, dan vervang je het volledige informatiemeubel.
- ★ Je kunt een nieuwe sublimaatplaat 1 keer over de oude heen plakken. Heb je daarna nog een nieuwe nodig, dan moet je beide platen uit het frame steken met een paletmes.

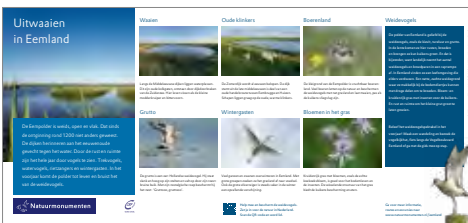
Voorbeelden sublimaatplaten

i-SOG

i-SOK

i-LOG

i-LOK

IKA3

Afmetingen

i-SOG
Zichtmaat: 892 x 1011 mm
Vormgeving: 897 x 1016 mm

i-LOG
Zichtmaat: 1205 x 555 mm
Vormgeving: 1210 x 560 mm

i-SOK en i-LOK
Zichtmaat: 330 x 451 mm
Vormgeving: 335 x 456 mm

IKA3
Zichtmaat: 336 x 456 mm
Vormgeving: 341 x 461 mm

Met een grazersbord wordt een waarschuwing gegeven over de grote grazers in het natuurgebied. Te bevestigen aan een hek of paal.

CHECKLIST

A HONDEN WEL OF NIET TOEGESTAAN

- Grazersbord met honden aangelijnd:
Voor gebied waar honden in mogen.
- Grazersbord verboden voor honden:
Voor gebied waar honden geen toegang hebben.

B VAST FORMAAT

Op basis van of er wel/geen honden in het gebied mogen, bestel je het gewenste bord.
Let op! Verdere aanpassing is niet mogelijk.

C BEVESTIGING

Voor het grazersbord kies je altijd de paal met een schuine kop. Je bevestigt het grazersbord op dezelfde manier als een terreinbord. Een grazersbord kan ook aan een klaphek worden bevestigd.

Grazersbord

Beschikbare varianten

Met hond aan de lijn

Honden niet toegestaan

Beschikbare afmeting

Vast formaat
500 x 250 mm

Onze natuurgebieden zijn populair bij wandelaars met hond. Maar honden kunnen veel overlast veroorzaken voor vogels, wild en andere recreanten. In de meeste van onze gebieden geldt daarom dat wandelaars met hond welkom zijn, mits de hond aangelijnd is. Er zijn ook gebieden waar honden niet toegestaan zijn of waar juist een gedeelte is ingericht voor loslopende honden.

A COMMUNICATIE

Het belangrijkste is, dat je de regel(s) voor honden duidelijk op je terreinbord vermeldt. Anders wordt handhaving ingewikkeld. Geef aan of honden wel of niet welkom zijn en of er een opruimplicht van hondenpoep geldt.

B EENVOUDIGE HONDENZONERING

Als in het hele gebied 1 regel voor honden geldt of de hondenzoneering is eenvoudig, kun je de blauwe bordjes gebruiken. Er is geen variant met opruimplicht.

C MEERVOUDIGE HONDENZONERING

Als in een gebied meerder regels gelden voor honden of de verdeling van de deelgebieden is wat ingewikkelder, gebruik dan de kleurcodes. Groen staat voor losloopgebied, oranje voor aangelijnd gebied en rood voor verboden voor honden. Je kunt eventueel de variant met opruimplicht kiezen.

D PLAATSING

Hondenbordjes plaats je bij voorkeur op eigen, schuin-afgezaagde, lage paaltjes in het gebied, zodat ze goed herkenbaar zijn voor de gebruikersgroep.

- ★ Ook op de gebiedspagina op de website moet de hondenzoneering staan vermeldt, eventueel met een kaartje erbij.

Eenvoudige hondenzoneering

Honden los

Honden aangelijnd

Honden verboden

Meervoudige hondenzoneering

Honden los

Honden aangelijnd

Honden verboden

Routeplaatjes kant-en-klaar vierkant met opruimplicht

Honden los

Honden aangelijnd

Honden verboden

- ★ Mocht je de regels op je terreinbord willen benadrukken, dan kun je een plaatje onder je terreinbord aan de paal maken.

- ★ Als veel hondenbezitters zich niet aan de regels houden, dan heeft het geen zin om meer of grotere borden neer te zetten. Vraag je eerst af wat precies het probleem is en of de inrichting van je gebied misschien niet logisch is voor deze gebruikersgroep. Als dat in orde is, zet dan tijdelijk extra communicatie (vrijwillige boswachters, IKA3, media, extra toezicht) in om gedragsverandering te weeg te brengen. Voor gedragsverandering is het belangrijk dat hondenbezitters weten waarom loslopende honden overlast geven.

Beschikbare afmetingen

Routeplaatjes rond
Ø 100 mm

Routeplaatjes vierkant
95 x 95 mm

Met routeplaatjes worden de routes aangegeven voor verschillende gebruikers. Als er niet veel ruimte is voor een groter bord, worden ze soms gebruikt voor extra informatie.

WELKE SOORTEN ZIJN ER?

ROUTEPLAATJES KANT-EN-KLAAR MET PICTOGRAM

Deze routeplaatjes zijn er voor verschillende gebruikersgroepen en ook in de 'verbods'uitvoering.

ROUTEPLAATJES NATUURSPORT

- Natuurmonumenten ondersteunt vooral doorgaande routes, waarbij routemarkering door MTB-verenigingen wordt aangebracht.
- Hardlooprouteplaatjes kunnen geplaatst langs routes die Natuurmonumenten samen met Stichting Zevenheuvelenloop realiseert.

ALGEMENE ROUTEPLAATJES

Zonder opdruk of met keuze tekst/ pictogram.

WANDELROUTEPLAATJES

Om de wandelroute aan te geven, in 10 kleuren.

CHECKLIST

A BEPAAL DOEL EN GEBRUIKERSGROEP

Maak keuze uit o.a. MTB, Rolstoelpad, Aangespannen wagens, Fietsers, Ruiters, etc (zie lijst hiernaast).

B TOEGANG OF VERBOD

Kies tussen routeplaatje of verbodspaatje.

- ★ De kleur die je kiest voor de route is voor de routepijlen, handwijzers en informatieborden hetzelfde.
- ★ Natuurmonumenten heeft een eigen reeks pictogrammen. Je vindt ze in het [Merkhandboek](#).

Routeplaatjes rond: vaste opdruk toegang/verbod

Fietspad

Ruiterspad

Menpad

Wandelpad

Rolstoelpad

Fietsers

Ruiters

Wandelaars

Honden

Wandelrouteplaatjes

Blauw

Bruin

Paars

Groen

Rood

Variant 1: pijl recht

Te gebruiken voor 3 richtingen

Oranje

Wit

Grijs

Geel

Zwart

Variant 2: pijl schuin

Te gebruiken voor 4 richtingen

Routeplaatjes natuursport

MTB
Zwart

MTB
Blauw

Hardlooproute
route met afstand

Plaatjes met vaste opdruk

Struinp pad

Eigen weg

Honden
buiten

Beschikbare afmetingen

Routeplaatjes rond
Ø 100 mm

Routeplaatjes vierkant
95 x 95 mm

Houten palen worden gebruikt om borden te plaatsen en voor informatiemeubels. Ze worden niet altijd meegeleverd en moeten in dat geval los besteld worden.

CHECKLIST

A KIES DE JUISTE PAAL

- Bepaal waarvoor je de paal nodig hebt; een informatiemeubel of een ander bord.
- Bepaal welke paal je nodig hebt; een paal met diamantkop of met een schuine kop.

B BEPAAL DE LENGTE

- De palen voor informatiemeubels (i-SOG, i-SOK, i-LOG, i-LOK, IKA3 en i-bank) hebben een vaste maat (lengte en dikte).
- Bij de overige toepassingen moet je zelf uitrekenen welke lengte je nodig hebt. Als stelregel wordt gehanteerd dat een paal ongeveer 80 cm de grond in gaat. Van een bord, dat bezoekers moeten kunnen lezen, moet ongeveer 1/3 boven 170 cm uitkomen en 2/3 hieronder. De onderste handwijzer moet ongeveer 220 cm boven de grond.

- ★ Grofweg kun je stellen dat de bebording rondom een entree (entreeborden en informatiemeubels) en de cultuurhistorische bebording worden voorzien van een paal met diamantkop. Bij bebording in het veld wordt een paal gebruikt met een schuine kop.

Houten palen

Voorzien van diamantkop of schuin afgezaagde kop van 30 graden

	1500x100x100mm
	2000x100x100mm
	2500x100x100mm
	3000x100x100mm
	3500x100x100mm (alleen voor handwijzers)
	4000x100x100mm (alleen voor handwijzers)

Houten palen - informatiemeubel. Deze palen worden automatisch meegeleverd met bestelling van een informatiemeubel

Voorzien van diamantkop

	i-Bank 1400x130x130mm
	i-LOG en i-LOK 2100x130x130mm
	i-SOG en i-SOK 3000x130x130mm

Voor IKA3-borden zijn naast palen nog extra bevestigingsmaterialen nodig.

WELKE SOORTEN ZIJN ER?

TOEBEHOREN VOOR BEVESTIGEN BORDEN

- Muurbeugels voor het bevestigen op een vlakke wand om het bord in te hangen.

TOEBEHOREN VOOR IKA3 INFORMATIEKAST

- **Inbussleutel en opvulplaat informatiekast:** trespap opvulplaat tbv sublimaat in IKA3.

TOEBEHOREN VOOR I-SOG VITRINEKAST

- (Reserve)sleutel.

SCHROEVEN

De gaten in de verschillende soorten borden zijn door leverancier vorgeboord. Boorgat is XX mm **[volgt via Brimos]**. Beheereenheden zijn vrij om hun eigen schroeven te kiezen. Maximale ruimte voor boorkop is XX mm **[volgt via Brimos]**.

CHECKLIST

A KIES HET SOORT TOEBEHOREN

Indien muurbeugel – maak keuze:

- **Muurbeugelset:** Set met hoek- en haakbeugel om bord in te hangen.
- **Muurbeugel:** hoekbeugel voor bovenkant bord
- **Muuroor:** haakbeugel voor onder het bord.

Toebehoren voor bevestigen borden

Muurbeugelset (hoek- en haakbeugel)

Muurbeugel (hoekbeugel)

Muuroor (haakbeugel)

Toebehoren voor IKA3 informatiekast

Opvulplaat informatiekast
450 x 330 x 5 mm

Inbussleutel

Reservesleutel vitrinekast i-SOG

Het beheer van natuur, erfgoed en recreatieve voorzieningen is kostbaar. Om de kosten eerlijker te verdelen, gaat Natuurmonumenten op parkeerplaatsen van drukke gebieden een parkeerbijdrage vragen aan niet-leden.

Parkeren is een gevoelig onderwerp. Het is belangrijk dat je tijdens de voorbereidings- test- en werkelijke parkeerfase op locatie duidelijk communiceert.

A VOORBEREIDINGSFASE

Om aan te kondigen dat een parkeerbijdrage zal worden gevraagd zet je ruim van tevoren een steigerdoek (St1) neer. De tekst staat vast, details zijn maatwerk. Toelichting vinden bezoekers op de speciale website over de parkeerbijdrage, niet in het veld.

B TESTFASE

Tijdens de testfase plak je 1 of 2 gele stickers (Sb1) op de slagboom om aan te geven dat bezoekers nog niet hoeven te betalen.

Steigerdoek (St1)

Sticker slagboom (Sb1)

De sticker kun je na de testfase verwijderen

Beschikbare afmetingen

Steigerdoek
2000 x 2000 mm

Sticker slagboom
660 x 100 mm

C PARKEERFASE

In de parkeerfase zijn meerdere bord en stickers nodig:

- **Inrit:** geplaatst bij de inrit, een beetje schuin naar de automobilist toe. Zorg dat het bord (Zi1) niet voor de camera staat en let bij het plaatsen op eventuele kabels.
- **Slagboom inrit:** kies voor 'Uitrijden binnen 15 minuten gratis' (Sb2) als het onwenselijk of onmogelijk is dat automobilisten keren voor de slagboom. Als dat geen probleem oplevert, kun je 'Leden Natuurmonumenten parkeren gratis' (Sb3) gebruiken. Stickers kunnen ook als combinatie gebruikt worden.
- **Abri:** naast de betaalterminal in de glazen parkeerabri bevestig je een A2-bord met toelichting (Ap1).
- **Abri terminal:** bevestig de juiste stickers op de juiste plek op de terminal.
- **Uitrit terminal:** bevestig de juiste stickers op de juiste plek op de terminal.

D HUISSTIJL

Voor het parkeren wordt uitsluitend de gele huisstijl gebruikt, ook in cultuurhistorische omgeving, vergelijkbaar met onze terreinborden omdat het belangrijke informatie betreft.

E OPMAAK

Mogelijkheden voor eigen invulling op de parkeerborden zijn beperkt. Vormgeving wordt gedaan door Sjansen aan de Lek (simone@sjansenaandelek.nl).

★ In deabri is geen plaats voor andere informatie. Dat leidt af van de boodschap. Als je meer informatie kwijt wil, verwerk dat dan in een informatiemeubel.

Zuil inrit (Zi1)

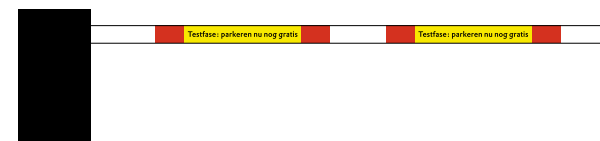
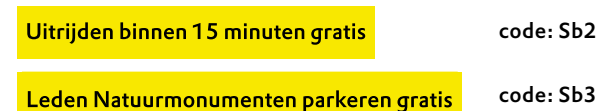

Abri parkeerhokje (Ap1)

Als je geenabri kunt plaatsen en bezoekers betalen bij de betaalterminal, dan is maatwerk nodig.

Sticker slagboom

Deze twee stickers kunnen afzonderlijk van elkaar, of als combinatie gebruikt worden.

Beschikbare afmetingen

Zuil inrit
500 x 1220 mm

Abri parkeerhokje
420 x 594 mm

Sticker slagboom
680 x 100 mm (Sb2)
840 x 100 mm (Sb3)

Betaalterminal bij overkapping

Console bij Abri en uitrit:
6 x 2,2 cm

Intercom
APCOA Parking

code: CAU1

Console bij Abri:
12 x 2 cm

Betalen bezoekers

Betalen met pincode, contactloos met bankpas of mobiele telefoon. Transactie kan even duren.

code: CA1

Uitrijden leden Natuurmonumenten

Richt het rode kruis (laser) op de QR-code van de ledenpas. De laser werkt optimaal bij een afstand van 15 cm.

code: CA2

Console bij uitrit:
10 x 4 cm

Uitrijden leden Natuurmonumenten | uitrijkaart

- Ledenpas plat voor de scanner houden.
- Richt het rode kruis (laser) op de (QR-)code van de ledenpas. De laser werkt optimaal bij een afstand van 15 cm.
- Geldt ook voor uitrijkaart.

code: CU1

Betalen bezoekers

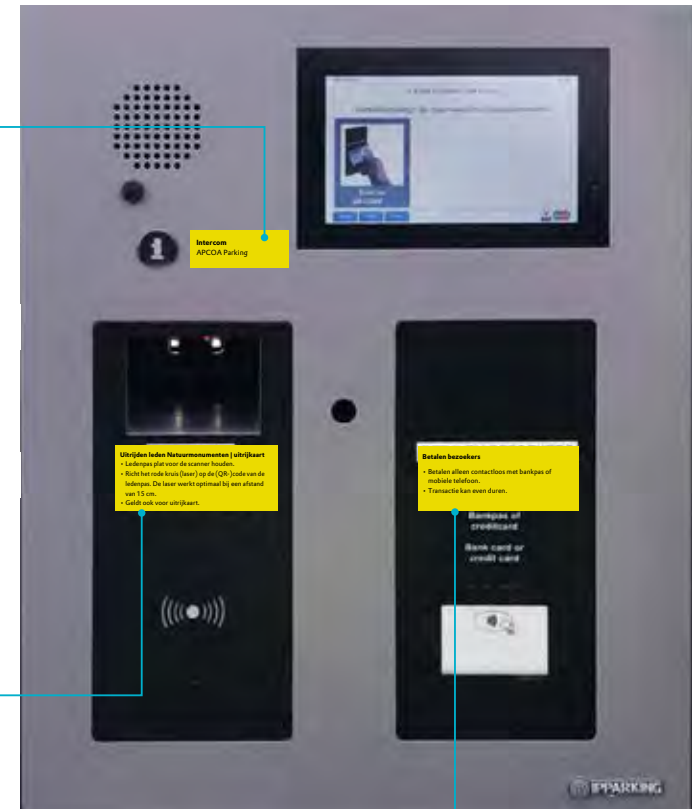
- Betalen alleen contactloos met bankpas of mobiele telefoon.
- Transactie kan even duren.

code: CU2

Contactloos betalen kan ook bij de uitrit

code: CA3

Uitrijterminal bij slagboom

Natuurmonumenten voert in haar gebieden regelmatig inrichtings- of herstelprojecten uit. Het is belangrijk om bezoekers te laten weten wat er gaat gebeuren en wie de opdrachtgever is. Hiervoor plaats je een bouwbord of een steigerdoek op een zichtbare plaats in de buurt van het project.

A BOUWBORD OF STEIGERDOEK

Afhankelijk van de situatie kun je kiezen voor een bouwbord van hout of een steigerdoek dat opgemaakt op een bouw-bord lijkt. Een bouwbord wordt meestal geproduceerd en geplaatst door de aannemer. Het steigerdoek komt in een frame of op een bouwhek en bestel je zelf.

B HUISSTIJL KIEZEN

Je kunt kiezen voor een cultuurhistorische huisstijl bij erfgoedprojecten. Die vallen onder de vaste huisstijl van 'Natuurmonumenten in de steigers'. Zie ook [Handboek Natuurmonumenten in de steigers](#).

Natuurherstel- of inrichtingsprojecten volgen de standaard huisstijl van Natuurmonumenten.

C OPMAAK

Het bouwbord of steigerdoek kent een vaste opmaak van 3-5 planken:

1. Titel + logo en passende foto
2. Uitleg over het project + url + datum uitvoering
3. Ruimte voor opdrachtgever, aannemers enz
4. Ruimte voor financiers (de laatste twee planken kunnen gecombineerd worden)

Voor erfgoedprojecten wordt een extra plank met vaste tekst toegevoegd.

D EINDE PROJECT

Na voltooiing van het project haal je het bouwbord of steigerdoek weer weg.

★ In plaats van een foto kun je ook een aansprekende impressie gebruiken.

MEER RUIMTE VOOR DE ZONNEDAUW

Natuurmonumenten

Hier werken we samen aan de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) De Nieuwkoopse Plassen ondergaan een verjongingskuur om beschermde soorten een toekomst te bieden. Kijk voor alle info op:

natuurmonumenten.nl/pasnieuwkoop **Gereed: Najaar 2021**

Opdrachtgever: Natuurmonumenten
Contractmanagement: Ecogroen
Aannemers: Knoop en Van Aalsburg

Mogelijk gemaakt door: Provincie Zuid-Holland

Aparte plank voor opdrachtgever, aannemers enz

MEER NATUUR IN HET SOESTERVEEN

Natuurmonumenten

13 september 19:30-21:30 uur informatieavond Charlottehoeve Soest

Het Soesterveen groeit! Natuurmonumenten werkt hier aan een grotere, mooier en sterker hoogveen gebied. Zodat dit bijzondere stukje natuur behouden blijft voor de toekomst.

www.nm.nl/soesterveen **september en oktober 2018**

Opdrachtgever: Natuurmonumenten
Uitvoering: Van Oostrum
Advies: Ecogroen

Dit project is mede mogelijk gemaakt door: Provincie Utrecht, Natuurmonumenten

Combinatie van opdrachtgever en financier op één plank

HACKFORT IN DE STEIGERS

Natuurmonumenten

Hier werkt Natuurmonumenten aan de duurzame toekomst van kasteel Hackfort. Het kasteel wordt in oude luister hersteld voor suites van Buitenleven Vakanties, recepties, concerten en een expositie.

natuurmonumenten.nl/hackfort **gereed midden 2019**

Opdrachtgever: Natuurmonumenten
Ontwerp en directievoering: Verlaan & Bouwstra architecten

Advies: Adviesburo Tolsteeg
Bouw: Dijkhof Bouw
Installatie: Wim Bosman installatiebedrijf

Mogelijk gemaakt door: STICHTING HACKFORTFONDS, PRINS BERNHARD CULTUURFONDS, Provincie Celderland, Natuurmonumenten

Als grootste particuliere beschermer van natuur en cultureel erfgoed in Nederland werkt Natuurmonumenten al meer dan 110 jaar aan bescherming en behoud van cultureel erfgoed. Voor nu en voor later. Kijk voor alle projecten op nm.nl/indesteigers

Erfgoedproject met extra plank voor vaste tekst

Natuurmonumenten

NIEUW ENTREEGEBOUW

Natuurmonumenten werkt hier aan een nieuw entreegebouw. Hier kun je straks terecht voor een lekker hapje en drankje, informatie over het Waterloopbos en de nieuwe expositie.

nm.nl/waterloopbos **januari 2023 - december 2023**

Opdrachtgever: Natuurmonumenten
Uitvoering/sannemers: Bouwbedrijf Doornenbal
Advies/Architect: BOXXM installatietechniek Ziegler/Brandhorst

Dit project is mede mogelijk gemaakt door: Provincie Utrecht, Provincie Flevoland

Liggend steigerdoek passend in bouwhek (335 x 175 cm)

Publieksgebouwen van Natuurmonumenten, zoals bezoekerscentra, informatiepunten of horecagelegenheden moeten goed herkenbaar zijn voor bezoekers. Hiervoor zetten we de naam en het Natuurmonumenten-logo prominent op de gevel. Overige publiekstoegankelijke gebouwen, zoals kantoren of werkschuren, worden gemarkeerd met kleinere gevelplaatjes.

A GEVELLETTERS

Op alle gebouwen die toegankelijk zijn voor het publiek, komt de naam in rvs-letters op de gevel. Ook is altijd het logo van Natuurmonumenten toegevoegd. Logo's van andere partners komen in principe niet op de gevel.

B GEVELPLAATJES

Huisnummer of functie van andere gebouwen, waar zakelijke bezoekers uit je netwerk komen, komt in vierkante gevelplaatjes naast de deur.

C BEVESTIGING

Letters, plaatjes en logo worden met afstandshouders aan de gevel bevestigd. De wand erachter hoeft niet helemaal vlak te zijn.

D MAATWERK

Mocht het op erfgoed niet mogelijk of niet toegestaan zijn om gevelletters aan het gebouw te bevestigen (Erve De Pas, Groot Speijk), dan wordt in de buurt van het gebouw een losstaand wandje van houten balken geplaatst met de naam in rvs-letters erop.

- ★ Gevelsigning wordt geproduceerd bij voorkeursleverancier Konnex (info@konnexbelettering.nl). Zij maken een ontwerp en een impressie ter goedkeuring. Hiervoor hebben ze een gevelontwerp of duidelijke foto van het gebouw nodig.
- ★ Neem voor meer informatie over samenwerking met horeca-ondernemers contact op met productmanager horeca.

Gevelletters

Gevelplaatje

Gevelletters - Maatwerk

Natuurmonumenten ontwikkelt samen met Natuurbegraven Nederland (NBN) natuurbegrafplaatsen op plekken waar de natuur erop vooruit gaat of nieuwe natuur kan worden ontwikkeld. Voor de bebording rond natuurbegrafplaatsen zijn vaste afspraken gemaakt.

A INGANG NATUURGEBIED

Bij de ingang van het natuurgebied staat het Entreebord van NM. Als dit ook de route naar de natuurbegrafplaats is, dan staat dat als ondertitel aangegeven en is het logo van de specifieke natuurbegrafplaats in kleur toegevoegd. De voorkant van het entreebord heeft een foto die past bij het gebied en natuurbegraven.

B VERWIJSBORDEN

Richtingborden en handwijzers buiten de natuurbegrafplaats zijn in huisstijl van NM (standaard of cultuurhistorisch). Op de natuurbegrafplaats staan verwijsborden van NBN.

C HOOFDINGANG NATUURBEGRAAFPLAATS

Bij de ingang van de natuurbegrafplaats staat een welkomstbord van NBN, zonder logo van NM.

D KLEINE INGANGEN NATUURBEGRAAFPLAATS

Na kleine ingangen staan kleine informatieborden in de huisstijl van NBN om bezoekers duidelijk te maken dat ze een begraafplaats betreffen. Hierop staan géén toegangsvoorwaarden. Die staan op terreinborden rondom het gebied en gelden ook op de natuurbegrafplaats.

E INFORMATIE

Op de informatieborden en in het informatiecentrum van NBN is de samenwerking tussen NBN en NM in tekst, beeld en logo uitgewerkt. Huisstijl NBN is leidend.

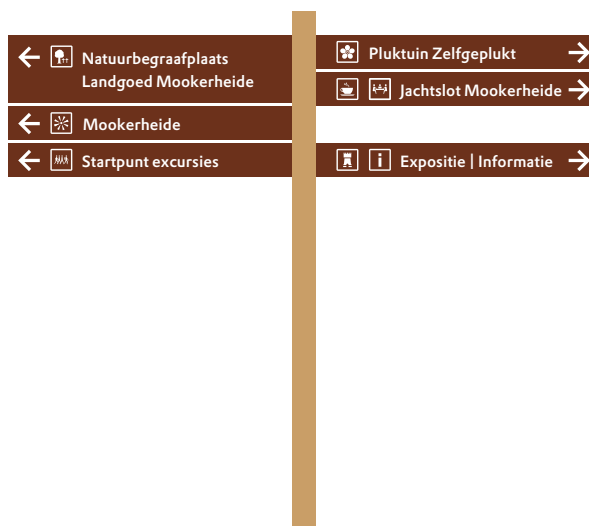
F OVERIG

- Terreinborden rond het hele gebied zijn van NM zonder vermelding van de natuurbegrafplaats.
- Routemarkeringen of andere verwijzingen worden niet op meubilair van NBN bevestigd, maar op aparte paaltjes.
- Meubilair (bankjes, lampen) op de natuurbegrafplaats is van NBN. Bij plaatsing van bankjes wordt rekening gehouden met mensen met een beperking (pad erheen, verharding ernaast).

Entreebord bij ingang van natuurgebied

Verwijsborden

BESTELLEN

Natuurmonumenten-borden bestel je online bij leverancier Brimos via brimos.nl/product-categorie/natuurmonumenten/ .

Bestelmodule

Via deze site kun je alle genoemde borden bestellen. Hiervoor heb je een account nodig. In principe hebben alleen boswachters Communicatie en Beleven een account. Ontbrekende accounts kun je aanvragen bij Facilitaire Zaken.

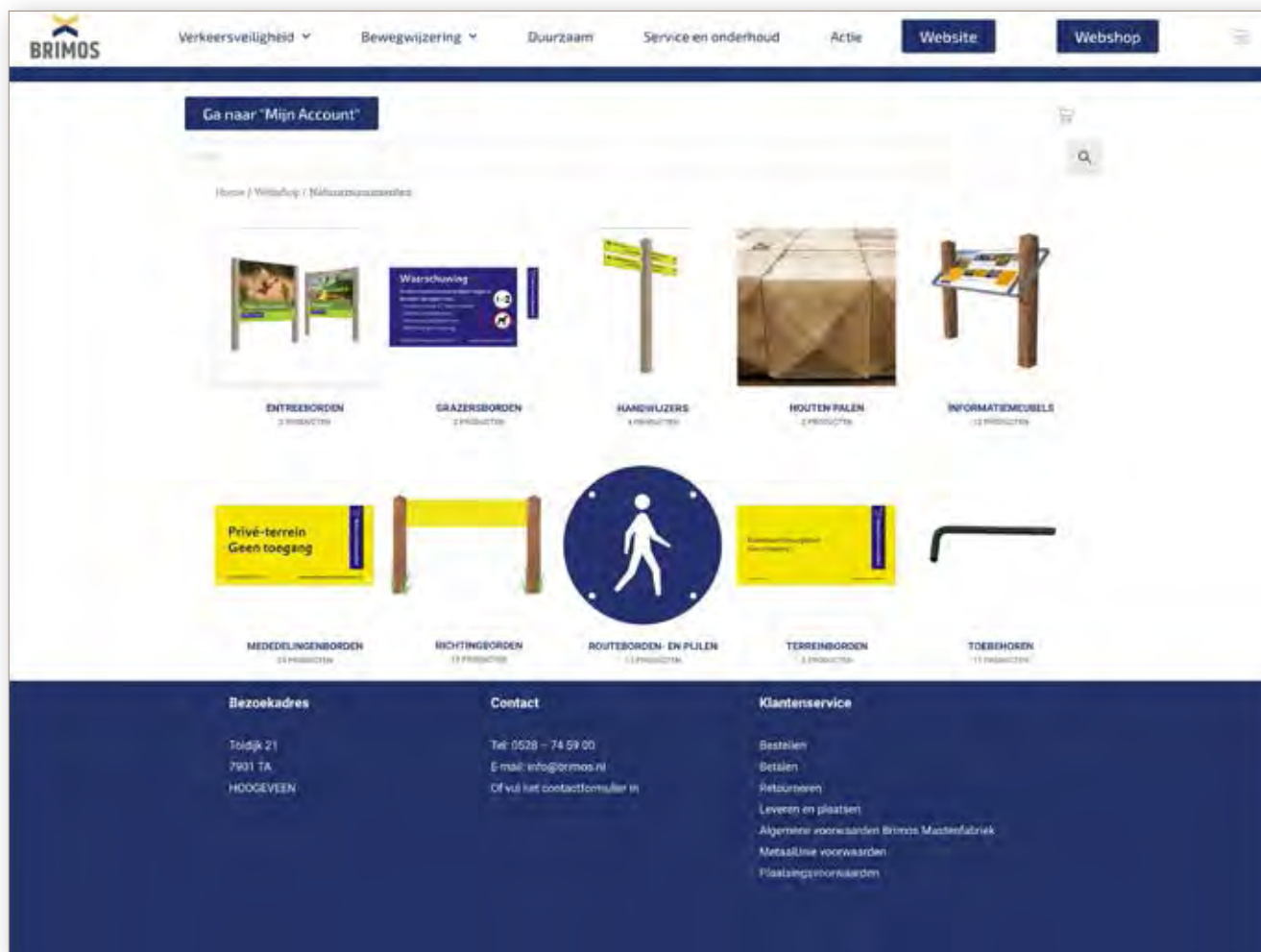
Sjablonen

De huisstijlrichtlijnen voor Natuurmonumentenborden zijn in de bestelmodule vertaald in sjablonen: elementen als lettertype/grootte, regelafstand, marges en pictogrammen liggen vast. Hiermee borgen we de kwaliteit en eenduidigheid van borden die door verschillende mensen worden besteld. Een aantal soorten borden kun je zelf bewerken.

Vragen?

Vragen over de uitvoering en bestelling kun je stellen aan de leverancier via verkoop@brimos.nl.

Bestelmodule

The screenshot shows the Brimos website's ordering interface. At the top, there is a navigation bar with the Brimos logo and menu items: Verkeersveiligheid, Bewegwijzing, Duurzaam, Service en onderhoud, Actie, Website, and Webshop. Below the navigation bar, there is a search bar and a button that says "Ga naar 'Mijn Account!'". The main content area displays a grid of product categories, each with a representative image and a label indicating the number of products available:

- ENTREEBORDEN (2 PRODUCTEN)
- GRAZERSBORDEN (2 PRODUCTEN)
- HANDWIJZERS (4 PRODUCTEN)
- HOUTEN PALEN (2 PRODUCTEN)
- INFORMATIEDEBELS (12 PRODUCTEN)
- MEDEDELINGENBORDEN (14 PRODUCTEN)
- RICHTINGBORDEN (18 PRODUCTEN)
- ROUTESBORDEN- EN PULEN (11 PRODUCTEN)
- TERREINBORDEN (2 PRODUCTEN)
- TOEBEHOREN (11 PRODUCTEN)

At the bottom of the page, there is a dark blue footer with three columns of contact information:

- Bezoekadres:** Tolck 21, 7901 TA, HOOGEVEEN
- Contact:** Tel: 0528 - 74 59 00, E-mail: info@brimos.nl, Of vul het contactformulier in
- Klantenservice:** Bestellen, Betalen, Retourneren, Leveren en plaatsen, Algemere voorwaarden Brimos Masterfabriek, Metaalwerk voorwaarden, Plaatwerkvoorwaarden

Dubbelzijdige borden

Bij een aantal borden kun je kiezen voor een dubbelzijdige opdruk. De bedrukking kan aan beide zijden gelijk of verschillend zijn. In het laatste geval gaat het om maatwerk dat via leverancier of via vormgever kan worden opgemaakt. Houd er rekening mee dat de extra kosten in rekening worden gebracht.

Trespa

Voor richtingborden, handwijzers, terreinborden en mededelingen borden krijg je standaard trespa geleverd. Maatwerk in aluminium is uitsluitend mogelijk in overleg.

RVV-borden

RVV-borden zijn algemene verkeersborden en worden gebruikt op openbare wegen, eigendom of geen eigendom. In de Wegenverkeerswet 1994 (WVW) en het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 (Rvv) is de basis gelegd voor alle verkeersregels en bijbehorende borden.

Via onze bordenleverancier kun je alle RVV-borden bestellen of laten ontwerpen.

★ **Je mag niet zomaar een RVV-bord/verkeersbord neerzetten. Hiervoor is, ook op je eigen terrein, een officieel verkeersbesluit van de gemeente nodig.**

Toeristische verwijsborden

Buiten de gebieden van Natuurmonumenten worden bij voorkeur de landelijke toeristische verwijsborden (bruin/witte borden) gebruikt om te verwijzen naar het natuurgebied of het bezoekdoel. Deze hebben een eigen lettertype en vaste pictogrammen waar je uit kunt kiezen. Je kunt deze borden bestellen bij onze vaste bordenleverancier, maar slimmer is om de gemeente of andere wegbeheerder te vragen dit te regelen en te betalen. Soms hebben zij zelf een abonnementssysteem waarbij je kunt aansluiten en jaarlijks betaalt voor onderhoud en vervanging.

Let op: buiten onze gebieden gebruik je nooit verwijsborden van Natuurmonumenten.

Offerte aanvragen

Via de bestelmodule van Brimos kun je ook eerst een offerte aanvragen. Vul alle gegevens in zoals je ook bij een bestelling zou doen, maar geef aan dat je een prijsopgave per e-mail wil ontvangen.

Maatwerk

Voor maatwerk neem je eerst contact op met huisstijl@natuurmonumenten.nl.

PLAATSEN BORDEN

Je kunt borden zelf plaatsen of dit tegen meerkosten door de leverancier laten doen.

Op deze pagina's vind je instructies, voorwaarden en tarieven.

Bebordingsplan maken

Bebordingsplan

Om te bepalen waar je een bord plaatst maak je eerst een **Bebordingsplan** [📄](#). Het is belangrijk om voor het hele gebied of entree een compleet plan te maken. Verwerk in dat plan ook de borden die je gaat vervangen of weg wil halen. De uitvoering kun je eventueel in fases doen.

Flowchart

Zet een verwijsbord:

- Bij elke afslag/pad/inrit/splitsing waar de bezoeker kan twijfelen. Maak een flowchart om beslispunten te bepalen.
- Op de plek waar de beslissing genomen moet worden; dus ter hoogte van de afslag en niet ervoor of erna.
- Zoveel mogelijk haaks op de zichtlijn van de bezoeker. Bepaal de zichtlijn aan de hand van de looplijnen (flow, zie [Handleiding Entees](#) [📄](#)).
- Rechts van het pad.

Borden van derden

Bij borden die door derden worden opgelegd moet gestreefd worden naar een zo laag mogelijk aantal. Voor het maken van afspraken met derden over het plaatsen van een bord op het terrein van NM zie [Voorbeeldovereenkomst](#) [📄](#).

RVV-borden

Je mag niet zomaar een algemeen verkeersbord neerzetten. Hiervoor is meestal een verkeersbesluit van de gemeente nodig. Meer informatie bij [Bestellen borden](#).

Combineren van borden

Het komt voor dat er op 1 plek meerdere borden nodig zijn. Alleen bij uitzondering kunnen bepaalde borden met elkaar gecombineerd worden als er geen andere oplossing is.

We geven met onze bebording een visitekaartje af naar onze bezoekers. Daarom hanteren we richtlijnen voor de huisstijl, maar moet er ook eenheid zijn. Plaatsing van allerlei borden onder elkaar is niet alleen onduidelijk, maar is ook niet mooi.

Het aantal borden hangt af van de keuzes die de bezoeker heeft of moet maken om op de plaats van bestemming te komen. Vraag je af hoeveel keuzes en tekst de bezoekers kan verwerken op 1 plek.

Wat kan wel?

- Terreinbord met daaronder 1 of 2 routeplaatjes
- Handwijzer met routeplaatjes

Wat kan niet?

- Nieuwe en oude huisstijl samen
- Terreinbord met IKA3
- Handwijzer met IKA3
- i-SOG met IKA3 of flyerhouder
- Entreebord met richtingbord(en). Zet het richtingbord op het keuzemoment na het Entreebord.

Plaatsing

Borden assembleren

De meeste borden worden al door de leverancier gemonteerd. In andere gevallen zorg je zelf voor de combinatie van borden. Dit laatste geldt bijvoorbeeld voor richtborden en handwijzers.

Hoogte en zichtbaarheid

Plaats een bord altijd goed zichtbaar. Kies voor de juiste hoogte: voorkom dat het bord verdwijnt achter begroeiing of dat mensen zich kunnen bezeren. Houd ook rekening met licht- en schaduwplekken voor de leesbaarheid.

Borden vervangen

Het kan gebeuren dat een van de gecombineerde borden tussen 2 palen (bv richtingborden) aan vervanging toe is. Dan kun je één los nieuw bord bestellen. Tegen meerkosten kun je de leverancier vragen om het bord te vervangen. Of je kunt zelf voor de vervanging zorgen.

Onderhoud

Af en toe komt het in de gebieden voor dat de toegangsborden worden bespoten met verf. Deze verf is weer te verwijderen met een doek en thinner (verkrijgbaar bij de bouwmarkt) dit lost de verf op maar tast het bord zelf niet aan. Graffiti verwijderaar van HG werkt ook erg goed.

Werkinstructie routepaaltjes

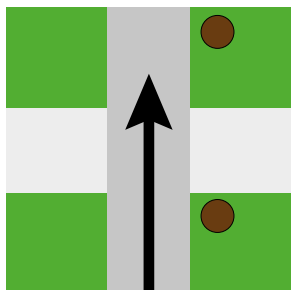
Bevestiging

- Het gebruik van roestvrijstalen one-turn schroeven wordt aanbevolen.
- De routepijl plaatsen aan de voorzijde zoals aangegeven in de figuur.
- Bij meerdere routes ter plaatse de andere pijlen er onder met 1 cm tussenruimte.
- Routes die rechtdoor gaan, staan bovenaan. Dan links en rechtsaf.

Plaatsing

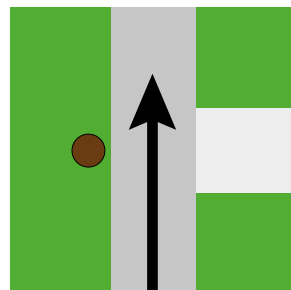
- Gebruik een waterpas.
- De palen 50 tot 90 cm diep in de grond plaatsen.
- De paal moet zo geplaatst worden dat er geen misverstand over kan zijn waar de wandelaar de paal kan verwachten. Dit houdt in dat routeplaatjes zoveel mogelijk op eigen paaltjes worden bevestigd en dat deze op eenzelfde manier langs het pad staan.
- Bij de plaatsbepaling geldt altijd dat wandelaars het paaltje zo makkelijk mogelijk moeten kunnen zien. Dit hoeft echter niet vanaf een grote afstand te zijn.
- De paal moet indien mogelijk rechts van het pad geplaatst worden. Zo'n 30 cm in de berm.
- Let op kabels en leidingen. Mocht je twijfelen gebruik dan een handgrondboor of doe een KLIC-melding.
- Houdt bij lage paaltjes in je beheer rekening met extra maaien.

Plaatsbepaling

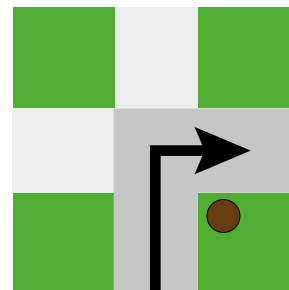
Rechtdoorgaand verkeer

Een bord wordt voor een kruispunt geplaatst en een herinneringspaal erna

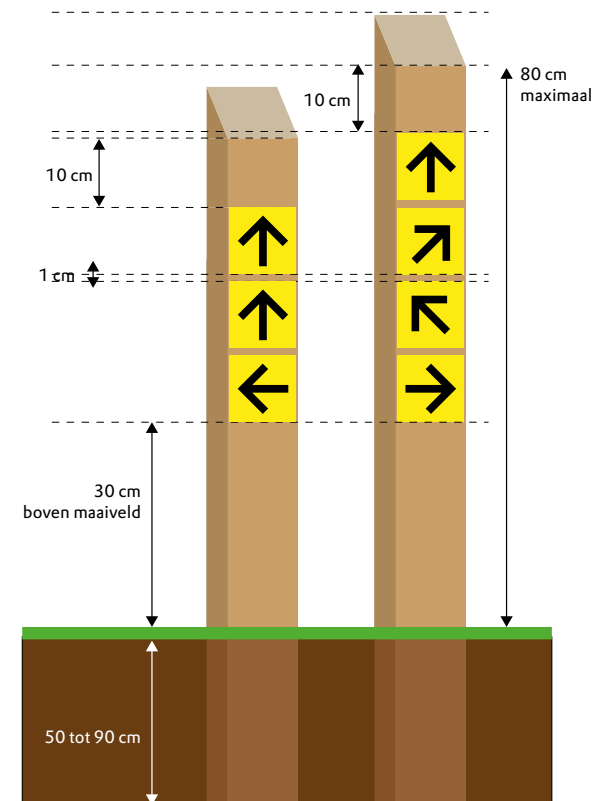
Rechtdoorgaand verkeer

Een bord wordt geplaatst aan de kant tegenover de kruising

Afslaand verkeer

Een bord wordt geplaatst in de hoek van de richtingsverandering

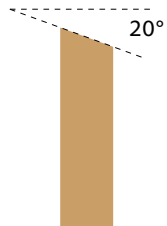
Werkinstructie terreinborden

Bevestiging

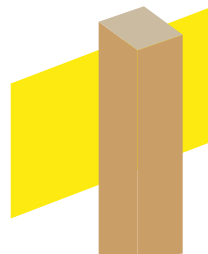
- Gebruik 4 roestvrijstalen schroeven.
- Schroef niet door tekst heen, gebruik de aangegeven boorgaten.
- Bevestig de terreinborden op de houten paal zoals aangegeven in de figuur.
- Gebruik nooit ander materiaal, zoals flespalen of hekwerk.
- Bij de werkplaats bovenkant paal onder een hoek van 20° afzagen.
- De paal 90 cm diep, recht en met de schuine zijde achter plaatsen.
- Bord met de bovenzijde 10 cm onder de bovenkant paal gecentreerd bevestigen met 4 schroeven.

Plaatsing

- Gebruik een waterpas.
- Een terreinbord staat in principe op de grens van het natuurgebied, rechts van de ingang of het pad.
- Als er een (klap)hek staat, zet dan het terreinbord 3 meter achter het hek.
- Kies een andere geschikte plek als bovenstaande op locatie niet mogelijk is.
- Let op kabels en leidingen. Mocht je twijfelen gebruik dan een handgrondboor of doe een KLIC-melding.

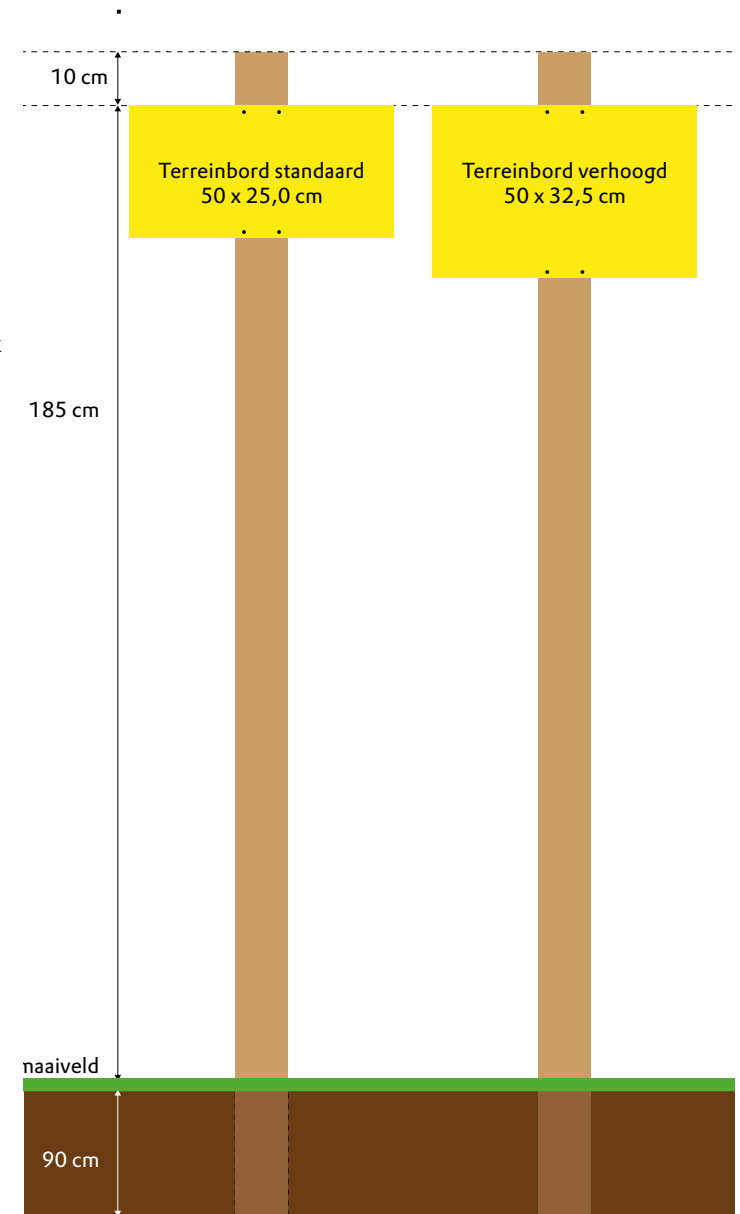
Zijaanzicht paal met terreinbord

Zijaanzicht paal met terreinbord

bovenaanzicht paal met terreinbord

Werkinstructie handwijzers

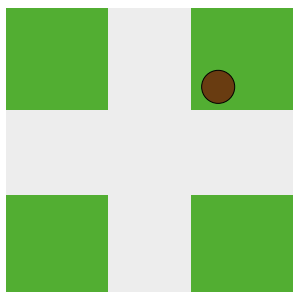
Bevestiging

- Het gebruik van roestvrijstalen one-turn schroeven wordt aanbevolen.
- Schroef de schroeven niet door de tekst.
- De panelen van een handwijzer wijzen in de richting van de bestemming.
- Panelen kunnen niet schuin op de handwijzer worden gemonteerd. Houd daar rekening mee met plaatsing van de paal.
- Het onderste paneel is minimaal 220 cm van de grond zodat bezoekers er niet tegenaan lopen.

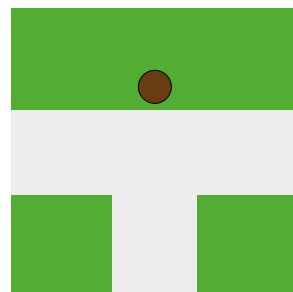
Plaatsing

- Gebruik een waterpas.
- Zorg dat de handwijzer door plaatsing en door snoei altijd goed zichtbaar is.
- Zet handwijzers 1 meter naast het pad, zodat een paneel niet boven het pad uitsteekt.
- Als de paal op een plek staat met veel wind, of met alle panelen aan een kant, gebruik dan eventueel cement om deze te stabiliseren.
- Let op kabels en leidingen. Mocht je twijfelen gebruik dan een handgrondboor of doe een KLIC-melding.

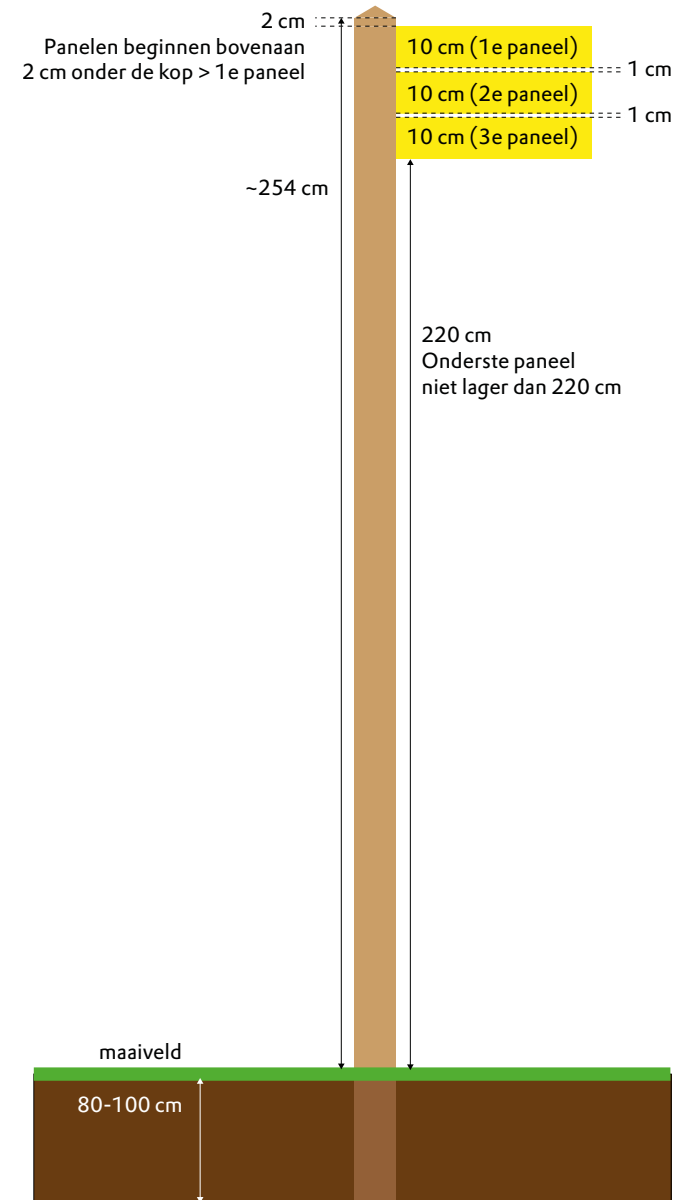
Plaatsbepaling

Plaatsing bij een viersprong

Plaatsing bij een driesprong

Werkinstructie richtingbord

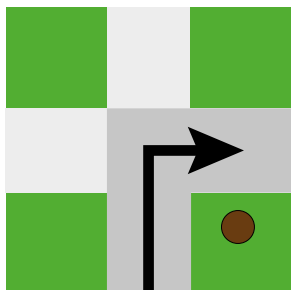
Bevestiging

- Een richtingbord wordt door beheereenheid in elkaar gezet.
- Het gebruik van roestvrijstalen one-turn schroeven wordt aanbevolen.
- Schroef de schroeven niet door de tekst.
- Bestemmingen die rechtdoor gaan, staan bovenaan. Dan links en rechtsaf.

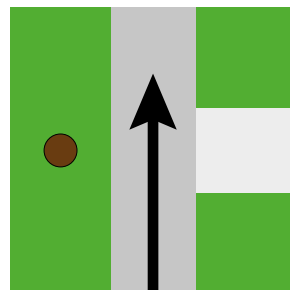
Plaatsing

- Gebruik een waterpas.
- Zorg dat het richtingbord door plaatsing en door snoei altijd goed zichtbaar is.
- Een richtingbord staat in principe aan de rechterkant van de weg voor de afslag, tenzij dat niet past.
- Plaats het richtingbord minimaal 60 - 180 cm van de weg af.
- Let op kabels en leidingen. Mocht je twijfelen gebruik dan een handgrondboor of doe een KLIC-melding.

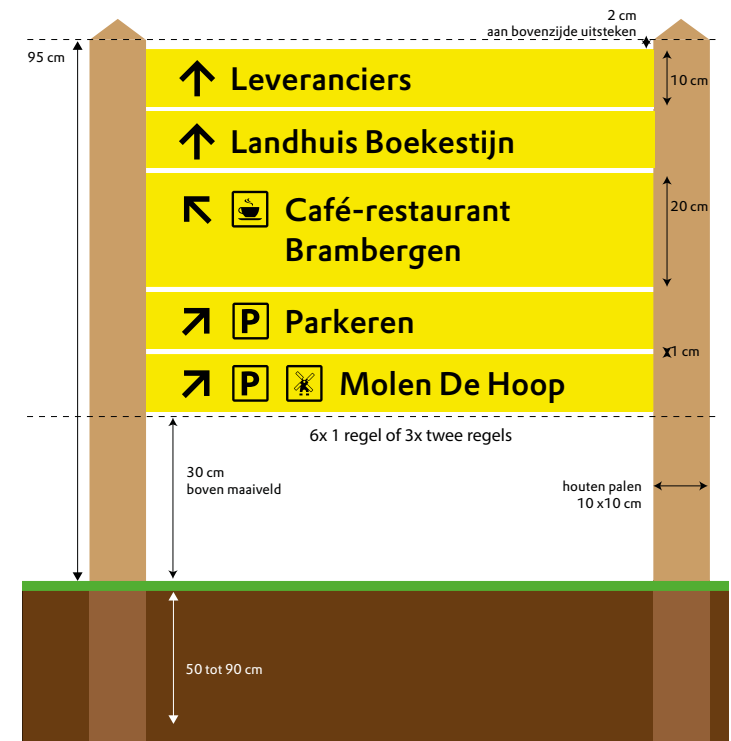
Plaatsbepaling

Plaatsing bij een viersprong

Plaatsing bij een driesprong

Werkinstructie informatiemeubels

Bevestiging

- De informatiemeubels worden geassembleerd geleverd.
- De i-SOG en i-LOG worden geleverd met schor, zodat het bord stevig staat. In geval van harde bodem, kan de schor worden verwijderd.

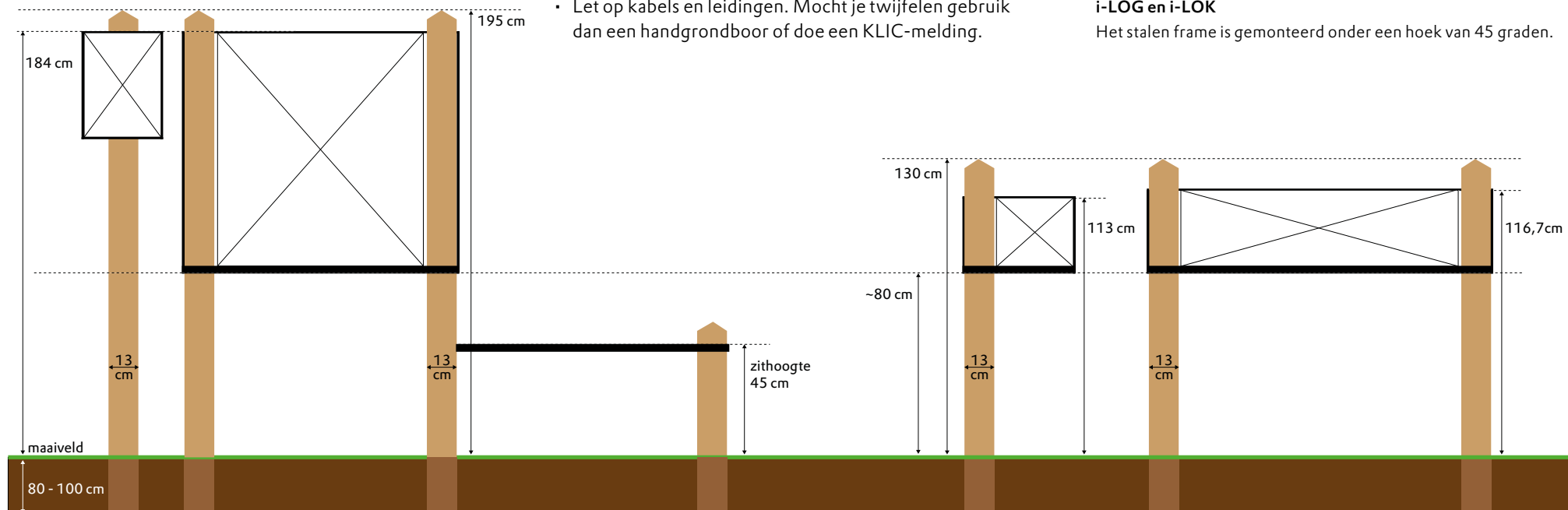
Plaatsing

- Gebruik een waterpas.
- Zet de informatiemeubels zo neer, dat de belangrijkste informatie op het juiste moment onder de aandacht van de bezoeker komt, bijvoorbeeld bij aankomst de voorkant en bij vertrek de achterkant.
- Zet de informatiemeubels zo neer dat ze niet in de weg staan en er genoeg ruimte is veilig te lezen.
- Voor mensen in een rolstoel moet genoeg ruimte rond de meubels zijn. En de ondergrond moet stevig zijn.
- Om aandacht te vestigen op de achterkant van een meubel, kun je er een bankje achter zetten.
- Let op kabels en leidingen. Mocht je twijfelen gebruik dan een handgrondboor of doe een KLIC-melding.

i-LOG en i-LOK

Het stalen frame is gemonteerd onder een hoek van 45 graden.

i-Bank, i-SOG en i-SOK

Houten paal 1950 mm boven het maaiveld (zie tekening)

i-LOG en i-LOK

Houten paal 1300 mm boven het maaiveld (zie tekening)

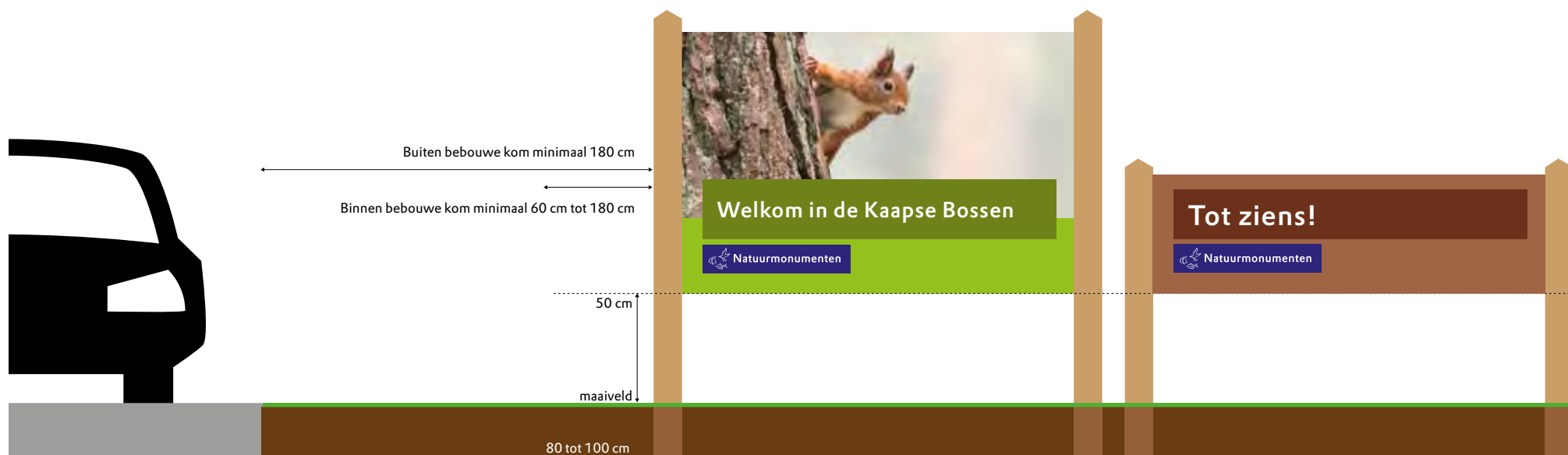
Werkinstructie entreeborden

Bevestiging

- Entreeborden groot en klein worden geassembleerd geleverd.
- Als het bord op harde grond komt te staan, kan de schor eventueel verwijderd worden.

Plaatsing

- Gebruik een waterpas.
- Een entreebord staat in principe aan de rechterkant van de weg, tenzij dat niet past.
- Plaats het entreebord minimaal 60 - 180 cm van de weg af.
- Zorg dat het entreebord door plaatsing en door snoei altijd goed zichtbaar is.

Entreebord groot 1-regelig
50 km 1800 x 1200 mm (standaard)

Entreebord klein 1-regelig
50 km 1800 x 1200 mm (standaard)

Plaatsing door leverancier

Uitgangspunten

- Plaatsing in teelaarde
- Exclusief hak- en breekwerkzaamheden
- Locatie van plaatsing goed bereikbaar met bestelbus
- Plaatsing in een aangesloten periode in daguren
- Bij plaatsing grotere entreeborden moet ondersteuning op locatie aanwezig zijn
- Terreinbeheerder draagt zorg voor de juiste bevestigingsmaterialen

Per dag geldt een dagtarief van **€379,50** bestaande uit:

- Werkvoorbereiding
- Reisuren en -kilometers

Kosten plaatsing per bordsoort (exclusief 21% btw)*

Entreebord 'groot - 1800'	€166,25
Entreebord 'groot - 2400'	€190,00
Entreebord 'klein - 1400'	€142,50
Entreebord 'klein - 1800'	€166,25
Entreebord 'klein - 2400'	€190,00
Richtingbord	€ 95,00
Handwijzer	€ 23,75
Informatiebord IKA3	€ 47,50
Informatiebord i-LOK	€ 71,25
Informatiebord i-LOG	€ 95,00
Informatiebord i-SOG	€190,00
Informatiebord i-SOK	VOLGT
Bankje gekoppeld aan informatiebord	€ 95,00
Terreinborden	€ 23,75
Mededelingenbord	€ 23,75
Grazersborden	€ 23,75
Houten paal	€ 65,00

*Houd rekening met het dagtarief

BIJLAGEN

DUAL BRANDING

In sommige gevallen kan een samenwerkingspartner of financier vermeld worden op de borden van Natuurmonumenten. Hiervoor gelden strenge regels: maak in een vroeg stadium duidelijke afspraken met je samenwerkingspartners zodat er geen verkeerde verwachtingen worden gewekt.

Algemene richtlijnen

- Natuurmonumenten kent in principe geen dual branding. Dit betekent dat er nooit een nieuwe huisstijl wordt ontwikkeld voor een samenwerkingsverband. Je bepaalt wie de hoofdafzender is van de boodschap en van die partij gebruik je de huisstijl.
- De regel is dat op het terrein van Natuurmonumenten wordt gewerkt met bebording van Natuurmonumenten.
- Een samenwerkingspartner, financier of regionaal samenwerkingsverband (bijvoorbeeld Nationaal Park) kan uitsluitend volgens vaste afspraken op een aantal borden vermeld worden.
- Als het onlogisch is of geen meerwaarde geeft om Natuurmonumenten als hoofdafzender te kiezen, wordt de huisstijl van de partner gebruikt. Het gaat erom dat beide partijen elkaar versterken. Soms kan het ook kosten besparen.

Meer uitleg over dualbranding en het bepalen van de hoofdafzender vind je in het [Merkhandoek](#).

- ★ **Doe bij twijfel geen beloftes die je wellicht niet waar kunt maken. Leg je vraag vooraf voor aan de merkmanager van Natuurmonumenten via huisstijl@natuurmonumenten.nl en overleg over mogelijke oplossingen.**

Vermelding van derden

Wat kan wel?

- **Entreebord:** logovermelding uitsluitend van partners die ook beheerder zijn van het gebied of van gebouwen, zoals Natuurbegraaven Nederland of Hendrick de Keyser. Nationaal Park wordt uitsluitend als tekst onder de gebiedsnaam vermeld. Nooit met logo.
- **i-LOG:** logo- en tekstvermelding van samenwerkingspartners en financiers mogelijk.
- **i-LOK:** logovermelding van financiers mogelijk
- **Bouwbord:** voldoende ruimte voor logovermelding van bouwers en financiers.
- **Vlaggen:** eventueel kun je nog denken aan het combineren van vlaggen of banieren op een plek.

Wat kan niet?

- Op andere borden van Natuurmonumenten is geen enkele vorm van logovermelding mogelijk.
- <even expliciet noemen>
- **Terreinbord:** geen logo's van derden (waterschap), status van het gebied (Natura2000) of regionale samenwerkingsverbanden (Nationaal Park)
- **RVV-borden verwerkt in NM-borden:** als regels landelijk geldig zijn, plaats dan een RVV-bord(je) in plaats van een NM-bord. Dit is voor bezoekers duidelijker. Voorbeelden zijn: gehandicaptenparkeerplaats, verbod op zwemmen in havens, verboden in te rijden, eenrichtingsverkeer etc.

Regels voor logovermelding

Natuurmonumenten-logo

Voor plaatsing van een NM-logo geldt de huisstijl. Die vind je in het [Merkhandoek](#).

Logo van derden

- logo in kleur of diapositief in wit. Geen kaders om de logo's tenzij dit deel uitmaakt van het logo.
- wordt verticaal gecentreerd tov NM-logo
- lijnt rechts met kleurbalk
- is maximaal even hoog als het NM-logo
- mag tot min. de logohoogte rechts naast het NM-logo staan

CBF-logo

Het CBF-logo staat op alle informatiemeubels. De richtlijnen vind je in het [Merkhandoek](#).

Voorbeeld Entreebord groot

PICTOGRAMMEN

Op een aantal borden gebruik je pictogrammen, die de aanwijzing verduidelijken en zorgen voor ruimtebesparing. In onze gebieden en gebouwen gebruiken we pictogrammen van **Natuurmonumenten**. Op alle RVV-borden of toeristische bewegwijzering buiten de natuurgebieden gebruiken we de standaard **CROW-pictogrammen**.

Beschikbare pictogrammen voor bebording

De pictogrammen hiernaast afgebeeld is de selectie van pictogrammen voor de terreinbebording van Natuurmonumenten. Deze pictogrammen zijn gestandaardiseerd en mogen niet gewijzigd worden. Je vindt ze terug in het Merkhandboek en via de bestelmodule van Brimos. Voor bijvoorbeeld informatiepanelen en online toepassingen heeft Natuurmonumenten meer pictogrammen beschikbaar. Een overzicht van alle pictogrammen (inclusief legenda) vind je in het [Merkhandboek](#).

Op welke borden

- Richtingborden
- Handwijzers
- Mededelingenborden (type 'vrij invoerbaar')
- Informatiepanelen (topografische kaart)

Met of zonder kader

De pictogrammen zijn standaard vierkant en omkaderd. Met pictogrammen zonder kader geef je achter tekst aan voor welke groep de aanwijzing bedoeld is: voor voetgangers, fietsers, gehandicapten, ruiters of automobilisten.

Beschikbare pictogrammen voor borden

Auto.ai

Wandelaar.ai

Gehandcapt.ai

Fietser.ai

Ruiterpad.ai

Menroute.ai

Hond_losloop.ai

Hond_aangelijnd.ai

Informatie.ai

Informatiepaneel.ai

Kasteel.ai

Molen.ai

Speelnatuur.ai

Parkeerterrein.ai

Horeca.ai

Restaurant.ai

Toilet.ai

Picknick.ai

Stal_koe.ai

Klompenpad.ai

Veerboot.ai

Kano.ai

Vogelkijkhut.ai

Vogelkijkpunt.ai

Uitkijkpunt.ai

Gehandcapt.ai

Begeleide rolstoel.ai

Scootmobiel.ai

Buggy.ai

Pijl_rechtdoor.ai

Pijl_links.ai

Pijl_rechts.ai

Pijl_schuinlinks.ai

Pijl_schuinrechts.ai

Richtlijnen bebording rolstoelvriendelijke routes

Een van de laatste stappen bij het maken van een rolstoelvriendelijke route is de bebording. Uiteraard moet deze ook voldoen aan de wensen en eisen voor mensen met een beperking en senioren. Voor een groot deel van de bebording geldt dat we het standaard aanbieden binnen onze bestaande bebording. Dit is dus verwerkt in de bestelmodule. Hieronder wordt beschreven waar goede bebording aan moet voldoen, zodat het geschikt is voor iedereen. Deze richtlijnen zijn tot stand gekomen in samenwerking met Kenniscentrum Groen en Handicap.

Aan de slag

Ga je aan de slag met bebording voor een route die ook geschikt is voor mensen met een beperking check dan altijd de complete set aan informatie over toegankelijkheid. De voorzieningen van de entree en op de route moeten kloppen met de informatie die op de website vermeld wordt. Een van de hulpmiddelen is de [Checklist toegankelijkheidsinformatie](#) . Lees ook dit document: termen en naamgeving rond [Natuur voor iedereen](#) eens door.

Routes en bebording voor mensen met een beperking

We willen zo weinig mogelijk onderscheid tussen mensen met of zonder een beperking. De communicatie, en in dit geval bebording, moet voor iedereen duidelijk zijn. En hierin is het dus ook niet de bedoeling dat pictogrammen met afbeeldingen van een rolstoel te pas en te onpas worden ingezet. Alleen op plekken waar het nodig is om het expliciet duidelijk te maken.

De rolstoelvriendelijke routes krijgen bij voorkeur een naam die in lijn ligt met de andere routes in het gebied. De naam zegt idealiter iets over wat je kunt beleven op de route. We noemen de routes dus niet 'Rolstoelpad/route', maar bijvoorbeeld de Vennenroute. Met een pictogram van een rolstoel wordt aangeduid dat deze routes OOK geschikt zijn voor mensen met een beperking. Overigens zijn deze routes ook geschikt voor gezinnen met kleine kinderen die met een buggy of kinderwagen komen wandelen.

Algemeen

De bebording van Natuurmonumenten is voor het grootste deel geschikt voor iedereen. We gebruiken een duidelijk leesbaar lettertype en er is een groot contrast tussen zwart en geel/bruin en wit (cultuurhistorische lijn), dat de leesbaarheid ten goede komt. In de verschillende sjablonen is hier al rekening mee gehouden, dus gebruik die als basis bij een ontwerp.

Bewegwijzering route

- Met een handwijzer kun je verwijzen naar de start van de route. Zorg dat je de eerste routepaaltjes goed kunt zien vanaf het punt waar de handwijzer staat. De routepaaltjes geven de start van de route aan.
- Routepaaltjes, in te zetten bij het vervolgen van de route:
 - Pijltje. Gebruik de nieuwe routepijltjes van Natuurmonumenten. Deze zijn speciaal ontwikkeld voor iedereen.
 - Vermijd i.v.m. de beperking kleurenblindheid waar mogelijk de combinatie rode pijlen en groene pijlen.
 - Kies voor 1 soort paaltje (helder, eenduidig).
 - Op de routepaaltjes is het niet nodig om nog extra aan te duiden dat je op een route bent die geschikt is voor mensen met een beperking (dus geen plaatje met een pictogram van een rolstoel).
- Eisen met betrekking tot de plaatsing:
 - Consequent aan 1 zijde van de route (rechts).
 - Aantal meters voor de bocht, en herhalen na de afslag.
 - Consequent zelfde hoogte (huidige routepaaltjes voldoen).

Informatiepanelen

Voor de informatiepanelen zijn aparte richtlijnen. Deze vind je via [deze link](#) .

Positie en plaatsing van de informatiepanelen

Eisen met betrekking tot plaatsing en gebruiksvriendelijkheid:

- Zorg bij informatiepanelen voor een vlakke en stevige ondergrond, zodat deze berijdbaar is voor een rolstoel.
- Bij tweezijdige borden, zorg dat beide kanten bereikbaar zijn met voldoende manoeuvreerruimte. De draaicirkel van een rolstoel is 1,5 m.
- Probeer het bord altijd te plaatsen in goed licht. Liefst niet in de schaduw of op een donkere plek.

Hoogte

- Plaats de belangrijkste informatie op ooghoogte voor rolstoelgebruikers; kies een hoogte die zowel geschikt is voor lange als kleine mensen en rolstoelgebruikers.
- De informatiemeubels die we inzetten voldoen aan de eisen.

Handwijzers en richtingborden

- Handwijzers en richtingborden worden ingezet om bezoekers de richting te wijzen naar een specifieke locatie of plek (bezoekdoel) of naar een route.
- Let bij plaatsing ook op de algemene richtlijnen voor plaatsing van bebording. Dus consequent en duidelijk zichtbaar plaatsen. Zie [Plaatsing door Natuurmonumenten](#).
- Vermeld zoveel mogelijk ook de afstanden op deze borden naar de specifieke bezoekdoelen. Dit helpt de verwachtingen te managen van de bezoeker. En kan ook helpen bij de afweging wel of niet naar de betreffende locatie toe te gaan. Dit is vooral belangrijk bij bezoekdoelen die verder zijn dan 500 meter en/of niet in het zicht zijn vanaf de handwijzer of richtborden.

Naamgeving en plaatsaanduiding

- Tijdens de route bestaat soms de mogelijkheid om even van de route af te wijken naar bijvoorbeeld een mooi uitzichtpunt of andere bezienswaardigheid. Dit kun je op de route aangeven met een handwijzer.
- Vermeld op dit bord altijd duidelijk wat de afstand is tot het uitzichtpunt of bezienswaardigheid.
- Is dit uitzichtpunt of de bezienswaardigheid NIET geschikt voor mensen met een beperking vermeld dit dan expliciet op het verwijfsbord.
- Zorg uiteraard ook weer een duidelijke plek waarop aangegeven staat hoe je de reguliere route weer kunt vervolgen.

Pictogramgebruik

We gebruiken zoveel mogelijk de standaard zwarte pictogrammen op onze bebording (witte op bebording voor cultuurhistorie). Dat geldt ook voor de pictogrammen die standaard beschikbaar zijn voor mensen met een beperking en mensen met een kinderwagen.

Er zijn hier 4 pictogrammen voor beschikbaar:

- Rolstoel
- Scootmobiel
- Buggy
- Begeleide rolstoel

In de bestelmodule van Brimos wordt ook een routeplaatje aangeboden in het blauw met een witte pictogram op de achtergrond. Deze kan in een aantal specifieke situaties worden ingezet, maar bij voorkeur niet. Hiermee leggen we teveel nadruk op de uitzonderingspositie van iemand in een rolstoel. En dat willen we bewust niet. Neem in dan contact op met huisstijl@natuurmonumenten.nl

Gehandicaptenparkeerplaats

Voor de parkeerplaats voor mensen met een beperking gebruiken we de standaard RVV-verkeersborden (zie [CROW richtlijnen](#)). Deze zijn ook te verkrijgen via Brimos. Zorg er wel altijd voor dat het bord goed te zien is als je aan komt rijden, ook van een afstand. Gebruik hoge palen om het bord aan te bevestigen.

Gebruiksregels logo Natuur voor Iedereen en Postcodeloterij

Het logo voor het project Natuur voor Iedereen is een tijdelijk logo en wordt niet gebruikt op onze terreinborden of informatiepanelen. Het logo van de Postcodeloterij gebruiken we op informatiepanelen bij routes die binnen het project Natuur voor Iedereen geschikt zijn gemaakt voor mensen met een beperking wel. Belangrijk is om producties met NPL-logo ter goedkeuring langs de Postcodeloterij te laten gaan via de interne accountmanager.

Natuurmonumenten is de grootste beïnvloeder van de maatschappij-brede beweging van natuurliefhebbers. Samen met onze leden en donateurs beschermen we de Nederlandse natuur en de biodiversiteit, en bijhorend landschap en cultuurhistorie. We activeren mensen om de natuur te beleven en ervan te genieten. Natuur is voor mensen voorwaarde voor een gelukkig gezond leven en een fijn land om in te wonen. Maar de natuur in ons drukbevolkte Nederland is uiterst kwetsbaar en biodiversiteit neemt in rap tempo af. Daarom moeten wij de natuur om ons heen beschermen en versterken, niet alleen in onze gebieden maar ook daarbuiten.